

UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

**Věřoučné články Církve adventistů sedmého dne:
teologická diskuze o jejich povaze, úloze a uspořádání v
posledních 25 letech**

**The Fundamental Beliefs of the Seventh-day Adventist
Church: Theological Debate about their Nature, Role, and
Arrangement in the Last 25 Years**

Diplomová práce

Vedoucí práce:

doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D.

Autor:

Bc. Benjamín Pavlík

Praha 2020

Poděkování

Na tomto místě bych rád vyjádřil vděčnost svému vedoucímu práce doc. ThDr. Jiřímu Vogelovi, Th.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky při psaní této diplomové práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací „Věroučné články Církve adventistů sedmého dne: teologická diskuze o jejich povaze, úloze a uspořádání v posledních 25 letech“ vypracoval samostatně s použitím níže uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. 7. 2020

Bc. Benjamín Pavlík

Anotace

Cílem diplomové práce s názvem „Věřoučné články Církve adventistů sedmého dne: teologická diskuze o jejich povaze, úloze a uspořádání v posledních 25 letech“ je představit, jak se v posledním čtvrtstoletí teologové z prostředí Církve adventistů sedmého dne vyjadřovali k povaze, úloze a uspořádání věrouky své církve. Součástí cíle práce je zmíněnou diskuzi uvést v souvislostech věroučných prohlášení a hermeneutických zásad adventistů sedmého dne. První část diplomové práce nejdříve sleduje zásadní milníky vývoje adventistické věrouky a základní hermeneutická východiska adventistů sedmého dne. Druhá část práce poté podrobně mapuje, jak odpovídají adventističtí teologové na otázky – co věroučné články jsou, proč je mít a jak je uspořádat.

Klíčová slova

věřouka, Církev adventistů sedmého dne, teologie, hermeneutika

Abstract

The aim of the diploma thesis called „The Fundamental Beliefs of the Seventh-day Adventist Church: Theological Debate about their Nature, Role, and Arrangement in the Last 25 Years“ is to present what theologians from the Seventh-day Adventist Church have written about nature, role and arrangement of the fundamental beliefs of their church in the last quarter century. Another paper's aim is to introduce the mentioned debate in the context of Seventh-day Adventist doctrinal statements and hermeneutical principles. The first part of the diploma thesis deals with main landmarks of Seventh-day Adventist doctrinal statements and hermeneutical basis for their doctrine. The second part describes in detail how Seventh-day Adventist scholars answer the questions of what are the fundamental beliefs, why should the church hold them and how to arrange them.

Keywords

doctrine, Seventh-day Adventist Church, theology, hermeneutics

Obsah

Obsah	5
Úvod	7
1. Věroučná prohlášení a hermeneutická východiska	9
1.1. Přehled základních věroučných prohlášení Církve adventistů sedmého dne.....	9
1.1.1. 1848	9
1.1.2. 1850	9
1.1.3. 1851	9
1.1.4. 1853	10
1.1.5. 1854	10
1.1.6. 1861	11
1.1.7. 1869	11
1.1.8. 1872	12
1.1.9. 1889	12
1.1.10. 1894	13
1.1.11. 1930	13
1.1.12. 1957	14
1.1.13. 1980	15
1.1.14. 2005	16
1.1.15. 2015	16
1.2. Hermeneutická východiska Církve adventistů sedmého dne.....	17
1.2.1. Písmo	18
1.2.2. Prorocký dar Ellen G. Whiteové	19
1.2.3. Shrnutí.....	23
2. Diskuze adventistických teologů o věroučných člancích	24
2.1. Co jsou věroučné články?	24
2.1.1. Církve bez kréda?	24
2.1.2. Krédo v pojetí adventistů sedmého dne	24
2.1.3. Jsou věroučné články krédem?.....	27
2.2. Proč věroučné články mít?	30
2.2.1. Přínos a úloha věroučných článků	30
2.2.2. Další úkoly věroučných článků - Kwabena Donkor	33
2.2.3. Jsou věroučné články preskriptivní nebo deskriptivní?	33
2.2.4. Věroučné články jako měřítko interpretace Písma?	35
2.3. Jak věroučné články uspořádat?	36

2.3.1.	Uspořádání věroučných článků z hlediska důležitosti	37
2.3.2.	Uspořádání věroučných článků podle biblického metanarativu...	40
2.3.3.	Další návrhy k úpravám	44
2.4.	Sola scriptura nebo prima scriptura?	45
2.4.1.	Zastánci zásady „sola scriptura“	46
2.4.2.	Zastánci zásady „prima scriptura“	50
Závěr		52
Seznam použité literatury		58
Abstrakt		65
Summary.....		66

Úvod

Církevní historik George Knight a systematický teolog Rolf Pöhler patří mezi výrazné osobnosti adventistické teologie, které se podrobně zabývaly věroučným vývojem Církve adventistů sedmého dne. George Knight dějiny adventistické církve rozděluje v knize „Hledání identity“ do čtyř hlavních období, přičemž jednotlivé časové úseky vystihuje otázkou (nebo tvrzením):¹

- Co je v adventismu adventistické? (1844-1885)
- Co je v adventismu křesťanské? (1886-1919)
- Co je v adventismu fundamentalistické? (1919-1950)
- Adventismus v teologickém napětí (1950 – současnost)

Rolf Pöhler v závěru své dizertační práce o věroučném vývoji Církve adventistů sedmého dne napsal: „Současný adventismus je charakteristický přibývajícím růzností pohledů – kéž by jen v západním světě. Ačkoliv byla existence protichůdných názorů ohledně věroučných otázek obvykle zlehčována, pokud ne popírána, je už příliš zřejmá na to, aby se dále přehlížela.“² Oba badatelé poukazují na teologicko-věřoučnou krizi, která je v Církvi adventistů sedmého dne stále přítomná.³ Rolf Pöhler v závěru své dizertační práce z roku 1995 dodává: „Pouze čas odhalí, jak si adventisté poradí s příležitostmi i nebezpečími obsaženými v této nové situaci a zda se dopracují a udrží ‚jednotu v mnohosti‘.“⁴ Zmíněná slova dělí od současnosti pětadvacet let. Předložená diplomová si klade za cíl zmapovat diskuzi adventistických teologů ohledně povahy, smyslu a uspořádání (nikoliv obsahu) církevní věrouky od roku 1995 až po současnost. Dále se snaží zasadit zkoumanou diskuzi do základních souvislostí věroučných stanovisek a hermeneutických východisek adventistické církve. Vypracovaná „mapa“ tak jedním dílkem přispěje do mozaiky odpovědí na otázku, co doposud čas „poodhalil“ o tom, jak se adventisté sedmého dne v posledních letech vypořádávají s církevní věroukou.

---

1 KNIGHT, George. *Hledání identity*. Praha: Luxpress, 2007, s. 5-6. ISBN 978-80-7130-136-3.

2 PÖHLER, Rolf. *Continuity and Change in Adventist Teaching*. Frankfurt am Main: Lang, 2000, s. 251. ISBN 978-3-631-33200-9.

3 Teologické napětí se projevuje například v otázce, zda mají být ženy ordinovány do plné kazatelské služby. Viz například BARNA, Ján. *Ordination of Women in Seventh-day Adventist Theology*. Belgrade: Preporod, 2012. ISBN 978-86-423-0358-1.

4 PÖHLER, Rolf. *Continuity and Change in Adventist Teaching*. Frankfurt am Main: Lang, 2000, s. 251. ISBN 978-3-631-33200-9.

Obsah předložené práce je rozdělen do dvou hlavních částí. První část je historicko-hermeneutická. Nejdříve jsou představeny zásadní věroučné milníky Církve adventistů sedmého dne, po nichž následuje přehled východisek adventistické hermeneutiky zaměřený na přístup k Písmu a k prorockému daru Ellen G. Whiteové. Druhá část se zabývá diskuzí adventistických teologů ohledně věroučných článků⁵ a je rozdělena do tří hlavních otázek:

- Co věroučné články jsou?
- Proč věroučné články mít?
- Jak věroučné články uspořádat?

Každé z otázek je věnována samostatná kapitola, v níž jsou obsaženy odpovědi teologů z okruhu Církve adventistů sedmého dne. Druhou část uzavírá stručný přehled adventistické hermeneutické diskuze ohledně zásady „sola scriptura“, která s vývojem, obsahem a zněním věrouky sice nepřímá, ale úzce souvisí. Závěr práce obsahuje kromě shrnutí hlavních poznatků také nástin řešení sporných otázek, které vyplývají ze zkoumané diskuze ohledně věroučných článků Církve adventistů sedmého dne.

---

⁵ Věřoučné články, věroučné výroky nebo také věroučné body jsou zaužívaným českým protějškem anglického spojení „fundamental beliefs“.

1. Věřoučná prohlášení a hermeneutická východiska

1.1. Přehled základních věroučných prohlášení Církve adventistů sedmého dne

V této kapitole představíme základní milníky věroučných prohlášení adventistů sedmého dne od roku 1848 až po současnost.⁶

1.1.1. 1848

Ačkoliv nebyly vyjádřeny písemně a souhrnně, hlavní představitelé sobotních adventistů se do začátku roku 1848 shodli alespoň na pěti věroučných bodech:⁷

- Druhý příchod Ježíše Krista bude osobní a viditelný, nastane před milénium
- 22. října 1844 začalo očistění svatyně a Kristus zahájil službu v jejím druhém oddělení
- Platnost daru proroctví
- Povinnost zachovávat sobotu jako biblický sedmý den
- Nesmrtelnost není vlastností lidské podstaty, dá se získat pouze vírou v Ježíše

1.1.2. 1850

V roce 1850 James White napsal, že „2300 dnů bylo a stále je hlavním pilířem adventistické víry.“⁸ Označení „2300 dnů“ je přímým odkazem na učení o nebeské svatyni založeném na proroctví z knihy Daniel.⁹

1.1.3. 1851

Od roku 1851 uváděl časopis „The Review and Herald“ na titulní straně biblický text z knihy Zjevení: „Zde je vytrvalost svatých, kteří zachovávají Boží přikázání a Ježíšovu víru.“¹⁰ Uvedený text „více než kterýkoliv jiný výrok z Písma sloužil jako

---

6 Vycházíme především ze struktury uvedené v encyklopedickém článku „Doctrinal Statements“ v NEUFELD, Don, ed. *Seventh-day Adventist Encyclopedia*. Second Revised Edition. Review and Herald, 1995. ISBN 0-8280-0917-1.

7 KNIGHT, George. *Adventismus v proměnách času*. Praha: Advent-Orion, 2003, s. 38. ISBN 80-7172-553-6.

8 WHITE, James. Our Present Position. *The Review and Herald*. 1850, 1(2), s. 13.

9 Pro podrobnější popis učení o nebeské svatyni viz KNIGHT, George. *Adventismus v proměnách času*. Praha: Advent-Orion, 2003, s. 27-31. ISBN 80-7172-553-6.

10 Překlad je převzat z *Bible: Český studijní překlad*. Praha: KMS, 2009. ISBN 978-80-86449-61-6.

stručné vyjádření jádra víry adventistů sedmého dne.¹¹ Výrazem „Ježíšova víra“ se rozuměl celý Nový zákon.¹²

1.1.4. 1853

V roce 1853 se baptisté sedmého dne obrátili na Jamese Whitea – editora časopisu *The Review and Herald* – s otázkou, čemu věří adventisté sedmého dne. James White napsal: „Můj omezený čas a prostor mi nedovoluje předložit rozsáhlé vyjádření víry a naděje té části lidí druhého příchodu, kteří zachovávají čtvrté přikázání.“¹³ Odkázal na „naši“ literaturu, ale přece jen krátce zmínil: „Jako lid jsme pospojováni z částí adventního hnutí, z různých denominací a ohledně některých věcí zastáváme jiné názory; přesto, díky nebesům, je sobota mocným podstavcem, na kterém můžeme všichni společně stát.“¹⁴ Dále ve své odpovědi uvádí: „Jsme sjednoceni v těchto velkých záležitostech: Kristův bezprostřední a osobní druhý příchod, zachovávání všech Božích přikázání a víra jeho Syna Ježíše Krista[...]"¹⁵

1.1.5. 1854

Časopis „*The Review and Herald*“ od 15. srpna do 19. prosince roku 1854 na titulní stránce uveřejňoval pět „hlavních nauk, které *Review* učí“ v následujícím pořadí:¹⁶

- Bible a pouze Bible, měřítko víry a povinnosti
- Boží Zákon, jak je vyučován ve Starém i Novém zákoně, je nezměnitelný
- Osobní příchod Krista a vzkříšení spravedlivých, před milénium
- Svět obnovený do své dokonalosti a slávy v Edenu, závěrečný pozůstatek svatých
- Nesmrtelnost pouze prostřednictvím Krista, daná svatým při vzkříšení

---

11 PÖHLER, Rolf. *Continuity and Change in Adventist Teaching*. Frankfurt am Main: Lang, 2000, s. 124. ISBN 978-3-631-33200-9.

12 Tamtéž, s. 124. Jako příklad uvádí R. Pöhler vyjádření R.F. Cottrella v časopise „*The Review and Herald*“.

13 WHITE, James. Resolution of the Seventh-day Baptist Central Association. *The Review and Herald*. 1853, IV(7), s. 52.

14 Tamtéž, s. 52.

15 Tamtéž, s. 52.

16 Srovnej *The Review and Herald*. 1854, VI(1).

1.1.6. 1861¹⁷

V roce 1861 bylo při ustanovování Michiganského sdružení sborů odhlasováno přijetí církevní smlouvy, v níž se uvádí: „My, níže podepsaní, se tímto sjednocujeme jako církve a přijímáme název adventisté sedmého dne a zavazujeme se zachovávat Boží přikázání a víru Ježíše Krista.“¹⁸ Při příležitosti ustanovení zmíněného sdružení však bylo zřetelně prohlášeno, že sbory by neměly mít jiné krédo než Bibli.¹⁹

1.1.7. 1869

Věřoučné prohlášení vydalo roku 1869 také vedení adventistického sboru v Monterey, které v krátké brožuře odpovídalo na obvinění, že za zešlých dvou žen stála snaha získat je pro adventistickou víru.²⁰ V brožuře se píše, že druhý příchod, sobota, soud, stav mrtvých a dary Ducha jsou nejpodstatnějšími zvláštnostmi, které odlišují adventisty od ostatních křesťanů.²¹

V témže roce byl v časopise „The Review and Herald“ ve vydání z 6. července 1869 uveřejněn článek s názvem „Krédo evangelikálních adventistů,“ v němž editor J. N. Andrews stručně představuje, cituje a také hodnotí patnáct věroučných článků evangelikálních adventistů. U některých článků víry je přidán komentář vyjadřující souhlas či nesouhlas z pohledu adventistů sedmého dne.²²

---

17 V roce 1861 začala Americká občanská válka, která podle Michaela Campbella dopomohla k vytvoření věroučných výroků. Občanská válka totiž „jasně prokázala, že výrok („Bible a jen Bible“) je nedostatečný, protože i někteří z nejbystřejší náboženských myslitelů na obou stranách konfliktu používali ‚Bible a jen Bible‘ jak pro, tak i proti otroctví.“ (CAMPBELL, Michael. *Seventh-day Adventism, Doctrinal Statements, and Unity. Journal of the Adventist Theological Society*. 2016, 27(1-2), s. 98.)

18 Překlad je převzat z KNIGHT, George. *Hledání identity*. Praha: Luxpress, 2007, s. 23. ISBN 978-80-7130-136-3.

19 SCHWARTZ, R. W. *Light Bearers to the Remnant*. Boise: Pacific Press, 1979, s. 96.

20 KORANTENG-PIPIM, Samuel. Do We Need a 28th Fundamental Belief? In KORANTENG-PIPIM, Samuel, ed. *Here We Stand*. Berrien Springs: Adventists Affirm, 2005, s. 110-111. ISBN 0-9677622-1-9.

21 Tamtéž, s. 111.

22 Adventisté sedmého dne kupříkladu „srdečně schvalují“, že Bible je „úplným zjevením Boží vůle člověku a neomylným měřítkem víry a praxe.“ (ANDREWS, John. The Creed of the Evangelical Adventists. *The Review and Herald*. 1869, XXXIV(2), s. 12.) Pátý článek, který vyjadřuje „spravedlivé odsouzení člověka Božím zákonem a jeho jedinou nadějí na odpuštění prostřednictvím víry v bezmeznou smířeni a zásluhy Krista“ je podle Andrewse rovněž postojem adventistů sedmého dne. (Srovnej tamtéž, s. 13.) Více v ANDREWS, John. The Creed of the Evangelical Adventists. *The Review and Herald*. 1869, XXXIV(2), s. 12-13.

1.1.8. 1872

První systematicky podané věroučné výroky adventistů sedmého dne byly vydány nakladatelstvím v Battle Creek v roce 1872.²³ Ačkoliv autor není uveden, má se za to, že je napsal Uriah Smith.²⁴ Pod hlavním názvem je uveden biblický text z listu Efezským: „byli jste vybudováni na základě apoštolů a proroků, kde je úhelným kamenem sám Kristus Ježíš.“²⁵

V úvodu ke dvaceti pěti věroučným bodům se píše: „Při představení souhrnu naší víry veřejnosti si přejeme, aby bylo zřetelně pochopeno, že nemáme žádné články víry, krédo ani kázeň kromě Bible. [Souhrn naší víry] nepředkládáme jako by měl u našich lidí autoritu, není sestaven ani proto, aby mezi nimi zajistil sjednocenost jako uspořádání víry, ale je stručným vyjádřením toho, co jednotně zastávali a zastávají. Často je nutné odpovědět na dotazy ohledně této věci, a občas uvést na pravou míru nepravdivé výroky šířené proti nám, a také odstranit mylné dojmy, kterých nabyly ti, kteří neměli možnost seznámit se s naší vírou a praxí. Naším jediným záměrem je vypořádat se s touto nutností.“²⁶ Sepsání základních věroučných výroků tedy vychází z potřeby, která přichází spíše z vnějšku než z vnitřku společenství adventistů sedmého dne.

1.1.9. 1889

Věřoučné výroky z roku 1872 byly v mírně přepracované a rozšířené podobě uveřejněny v církevní ročence z roku 1889, která obsahuje údaje o církvi a její činnosti.²⁷ V úvodu se píše: „Jak se uvádí i na jiných místech, adventisté sedmého dne nemají žádné krédo, ale Bibli. Zastávají však několik jasně stanovených bodů víry, s nimiž se cítí připraveni odpovědět ‚každému, kdo se jich zeptá‘. Následující výroky se dají vnímat jako shrnutí základních prvků jejich náboženské víry, nad kterou napříč

---

23 Do tohoto prohlášení víry si našlo cestu pár prohlášení z kréda evangelikálních adventistů. (viz KORANTENG-PIPIM, Samuel. Do We Need a 28th Fundamental Belief? In KORANTENG-PIPIM, Samuel, ed. *Here We Stand*. Berrien Springs: Adventists Affirm, 2005, s. 111. ISBN 0-9677622-1-9.)

24 FORTIN, Denis. Nineteenth-century Evangelicalism and Early Adventist Statements of Beliefs. *Andrews University Seminary Studies*. 1998, 36(1), s. 54.

25 Překlad je převzat z *Bible: Český studijní překlad*. Praha: KMS, 2009. ISBN 978-80-86449-61-6.

26 *A Declaration of the Fundamental Principles, Taught and Practiced by the Seventh-Day Adventists*. Battle Creek: Steam Press, 1872. s. 3.

27 Srovnej „Doctrinal Statements“ v NEUFELD, Don, ed. *Seventh-day Adventist Encyclopedia*. Second Revised Edition. Review and Herald, 1995. ISBN 0-8280-0917-1.

církví, pokud víme, panuje naprostá shoda.“²⁸ Počet věroučných výroků se rozšířil z 25 na 28. Následující ročenky však věroučné výroky uveřejňovat přestaly. V církevních ročenkách se opět objevily až v roce 1905 a následně mezi lety 1907 až 1914.

1.1.10. 1894

Vynechání věroučných výroků z církevních ročenek po roce 1889 zřejmě přimělo sbor v Battle Creek k přijetí vlastních věroučných výroků, které vyšly v roce 1894 pod názvem „Some Things Which Seventh-day Adventists Believe“.²⁹ Podle církevního historika Le Roye Frooma jde o „nejreprezentativnější, nejúplnější a nejautoritativnější vyhlášení věroučných výroků v naší [adventistické] historii do té doby.“³⁰ Podobně jako předešlé věroučné výroky v úvodu tvrdí, že „adventisté sedmého dne nemají kromě Bible žádné krédo nebo kázeň, ale to, co následuje jsou některé body jejich víry, nad kterými panuje naprostá obecná shoda.“³¹ Počet výroků byl rozšířen na 31.

1.1.11. 1930

Koncem prosince roku 1930 výbor Generální konference odhlasoval, že mají být čtyřčlennou komisí³² připraveny věroučné výroky adventistů sedmého dne.³³ Církev k takovému rozhodnutí přiměla souhra několika okolností. Le Roy Froom zmiňuje například:³⁴

- Žádost africké divize o vydání věroučného prohlášení, které by „pomohlo

---

28 *Seventh-Day Adventist Year book of Statistics for 1889*. Battle Creek: Review and Herald, 1889. s. 147.

29 KORANTENG-PIPIM, Samuel. Do We Need a 28th Fundamental Belief? In KORANTENG-PIPIM, Samuel, ed. *Here We Stand*. Berrien Springs: Adventists Affirm, 2005, s. 113. ISBN 0-9677622-1-9.

30 FROOM, Le Roy. *Movement of Destiny*. Second Printing. Washington D.C.: Review and Herald, 1971. s. 342. Své tvrzení opírá hlavně o skutečnost, že sbor v Battle Creeku měl v době vyhlášení věroučných výroků 1521 členů (z celkových 37404 členů církve), přičemž v devatenáctičlenném vedení sboru bylo šestnáct předních vedoucích církve z Generální konference, nakladatelství Review and Herald, Battle Creek College a Battle Creek Sanatorium. (Tamtéž, s. 342.)

31 *Some Things Which Seventh-day Adventists Believe*. *Ellen G. White Writings Website* [online]. 2020 [cit. 2020-01-26]. Dostupné z: <https://m.egwwritings.org/en/book/938.130#130>

32 Členy komise byli M. E. Kern, F. M. Wilcox, E. R. Palmer a C. H. Watson (předseda Generální konference).

33 Zápis z jednání výboru je dostupný zde: General Conference Committee minutes for December, 1930. In: *ASTR: Office of Archives, Statistics, and Research* [online]. Silver Spring, 2016 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <http://documents.adventistarchives.org/Minutes/GCC/GCC1930-12.pdf>

34 FROOM, Le Roy. *Movement of Destiny*. Second Printing. Washington D.C.: Review and Herald, 1971. s. 410-419.

vedoucím státních úřadů a také ostatním lépe porozumět naší práci.“³⁵

- Naléhání H. E. Rogerse, který byl znepokojen několikaletou nepřítomností věroučných článků v církevní ročence.³⁶
- Potřebu veřejně upřesnit nesprávná tvrzení o adventistické víře (například z knihy „Gathering Call“ od E. S. Ballengera).³⁷

Hlavním autorem nových 22 věroučných výroků byl F. M. Wilcox.³⁸ V preambuli se píše: „Adventisté sedmého dne zastávají několik základních přesvědčení, jejichž základní prvky mohou být společně s částí biblických odkazů, na kterých jsou postaveny, shrnuty následovně.“³⁹

Autorita zmíněných dvaadvaceti věroučných výroků byla posílena v roce 1946. Delegáti Generální konference totiž odhlasovali, že „jindy, než na zasedání Generální konference nesmí být provedena žádná revize základních věroučných výroků, jak jsou nyní uvedeny v Řádu.“⁴⁰

1.1.12. 1957

Dalším výrazným věroučným milníkem je rok 1957. Vedení Církve adventistů sedmého dne se rozhodlo vydat knihu s názvem „Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine“⁴¹ jako odpověď na otázky Donalda G. Barnhouse a Waltera

---

35 Tamtéž, s. 410.

36 Tamtéž, s. 410.

37 Michael W. Campbell se domnívá, že podle vyjádření předsedy Generální konference Watsona bylo právě Ballengerovo dílo *Gathering Call* „skutečným podnětem“ k vytvoření věroučných výroků. (Srovnej CAMPBELL, Michael. *Seventh-day Adventism, Doctrinal Statements, and Unity. Journal of the Adventist Theological Society*. 2016, 27(1-2), s. 103.)

38 FROOM, Le Roy. *Movement of Destiny*. Second Printing. Washington D.C.: Review and Herald, 1971. s. 413.

39 *Year Book of the Seventh-day Adventist Denomination*. Takoma Park: Review and Herald, 1931. s. 377.

40 Fifteenth Meeting. *The Review and Herald*. 1946, 123(30), s. 197.

41 Autory jsou většinou L. E. Froom a R. A. Anderson (oba byli vedoucími kazatelského oddělení Generální konference). (Srovnej KNIGHT, George. *Hledání identity*. Praha: Luxpress, 2007, s. 122-123. ISBN 978-80-7130-136-3.)

Martina,⁴² kteří si nebyli jisti křesťanskou pravověrností adventistů sedmého dne.⁴³ Po několika setkáních s představiteli Církve adventistů sedmého dne a jako reakci na Questions on Doctrine „vydal [Walter Martin] v roce 1960 v nakladatelství Zondervan knihu *The Truth about Seventh-day Adventism*. K adventistické teologii se staví s velkým respektem a uzavírá, že adventizmus není sekta, ale křesťanská církev.“⁴⁴ V úvodu „Questions on Doctrine“ je zřetelně zdůrazněno, že se nejedná o oficiální věroučné prohlášení církve (za takové lze považovat pouze prohlášení odhlasované delegáty na zasedání Generální konference).⁴⁵ Zároveň se však uvádí, že „odpovědi, které jsou v tomto díle uvedeny, jsou rozšířením věroučných stanovisek obsažených v oficiálním prohlášení základních věroučných článků.“⁴⁶ Z tohoto důvodu „lze toto dílo vnímat jako věrné představení víry a věrouky Církve adventistů sedmého dne.“⁴⁷

1.1.13. 1980

Církev adventistů sedmého dne poprvé oficiálně odhlasovala základní věroučné výroky až v roce 1980 na zasedání Generální konference v Dallasu.⁴⁸ Počet výroků vzrostl z 22 na 27. Podle Michaela W. Campbella přispěly k vytvoření a odhlasování pozměněného znění věroučných výroků následující okolnosti:⁴⁹

- V roce 1974 byl přednesen návrh na zařazení Večeře Páně do věroučných článků
- Pronikání myšlenky teistické evoluce do církve
- Nové otázky ohledně inspirace a autority Ellen G. Whiteové z knihy „Prophetess

---

42 Barnhouse byl „editorem časopisu Eternity a předním představitelem konzervativního křídla amerického protestantismu.“ (KNIGHT, George, ed. *Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine*. Berrien Springs: Andrews University Press, 2003, s. xiii. ISBN 1-883925-41-X.) Martin byl mladý evangelikální teolog a zaměstnanec časopisu Eternity, který se zaměřoval na sekty. (Tamtéž, s. xiii-xiv.)

43 Pro více podrobností viz KNIGHT, George, ed. *Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine*. Berrien Springs: Andrews University Press, 2003, s. xiii-xv. ISBN 1-883925-41-X.

44 KNIGHT, George. *Hledání identity*. Praha: Luxpress, 2007, s. 123. ISBN 978-80-7130-136-3.

45 Srovnej KNIGHT, George, ed. *Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine*. Berrien Springs: Andrews University Press, 2003, s. 2. ISBN 1-883925-41-X.

46 Tamtéž, s. 2.

47 Tamtéž, s. 2.

48 Vynikající popis i kritiku okolností vzniku věroučných článků odhlasovaných v roce 1980 viz GUY, Fritz. *Uncovering the Origins of the Statement of Twenty-seven Fundamental Beliefs*. *Spectrum*. 2004, 32(3), s. 22-27.

49 CAMPBELL, Michael. *Seventh-day Adventism, Doctrinal Statements, and Unity*. *Journal of the Adventist Theological Society*. 2016, 27(1-2), s. 108-109.

of Health“ od Ronalda L. Numberse, obvinění Ellen G. Whiteové z plagiátorství

- Desmond Ford – zpochybnění adventistického chápání svatyně včetně vyšetřujícího soudu.

Poprvé v dějinách nebylo znění věroučných článků dílem jednotlivce či malé skupiny.⁵⁰ Do změn věroučných článků se zapojila celosvětová církev – dokument s návrhem znění věroučných článků byl poslán členům komisí z divizí církve, všem uniím v severní Americe i vysokým školám.⁵¹ Dokonce byl uveřejněn i v časopise „Adventist Review“, a to s výzvou, aby se své připomínky a komentáře připojili i řadoví členové církve. V preambuli se uvádí: „K revizi těchto výroků může dojít při zasedání Generální konference, když církev pod vedením Ducha svatého dospěje k plnějšímu pochopení Písma nebo nalezne výstižnější výrazy k vyjádření toho, co učí Boží slovo.“⁵² Ačkoliv byly věroučné články přijaty oficiálně, z preambule je zřejmé, že nebyly vnímány jako poslední a konečná podoba věrouky.

1.1.14. 2005

Počet věroučných článků byl v roce 2005 rozšířen z 27 na 28. Ještě před hlasováním na zasedání Generální konference byl návrh nového věroučného bodu „Růst v Kristu“ představen v adventistickém časopise „Ministry“.⁵³ Zde se uvádí, že překládaný věroučný bod má dva hlavní cíle. Nový věroučný článek „mluví výslovně o křesťanském růstu, aby vyloučil východní transcendentální meditaci jako duchovní cvičení, které je neslučitelné s evangeliem spásy skrze Krista.“⁵⁴ Dále „vyhlašuje svobodu od démonských sil skrze Krista, aby bylo zjevné, že hledání jejich pomoci a vedení je nejenom zbytečné, ale také naprosto neslučitelné s dílem, které pro nás Ježíš vykonal.“⁵⁵

1.1.15. 2015

K poslední změně věroučných článků došlo během zasedání Generální

---

50 GUY, Fritz. Uncovering the Origins of the Statement of Twenty-seven Fundamental Beliefs. *Spectrum*. 2004, 32(3), s. 27.

51 Srovnej „Doctrinal statements“ v NEUFELD, Don, ed. *Seventh-day Adventist Encyclopedia*. Second Revised Edition. Review and Herald, 1995. ISBN 0-8280-0917-1.

52 *Adventisté sedmého dne věří...* Praha: Advent-Orion, 1999, s. 9. ISBN 80-7172-102-6.

53 The Fundamental Beliefs and "Growing in Christ." *Ministry*. 2004, 76(6), s. 20-26.

54 Tamtéž, s. 25.

55 Tamtéž, s. 25.

konference v San Antoniu roku 2015.⁵⁶ E. Zinke předkládá sedm důvodů, které mohou vést církve ke změnám věroučných článků. Církve se úpravami snaží:⁵⁷

- 1) Najít uhlazenější jazyk a stavbu věty.
- 2) Najít jazyk, který se snáze překládá do ostatních jazyků.
- 3) Aktualizovat terminologii, pokud se význam nebo používání jazyka změnilo.
- 4) Upřesnit jazyk, který nejasně uvádí, jaký má církev postoj.
- 5) Položit důraz, který v předešlých věroučných člancích nebyl zmíněn.
- 6) Změnit nebo přidat nové články, které přidávají nebo mění význam předešlých věroučných článků.

Podle adventistického teologa E. Zinkeho do poslední skupiny nelze zařadit žádnou změnu, která byla v San Antoniu odhlasována. Do první a druhé skupiny lze zahrnout například úpravu ve věroučném článku „Druhý příchod“, kde se změnil výrok „Christ’s coming is imminent“ na „Christ’s coming is near“. Třetí skupinu tvoří kupříkladu změna názvu sedmého věroučného článku z „The Nature of Man“ na „The Nature of Humanity“ nebo výměna pojmu „partners“ za „a man and a woman“ ve věroučném výroku o manželství a rodině. Čtvrtou skupinu představuje úprava věroučného článku o stvoření, který byl – jak připomíná E. Zinke – hlavním důvodem, proč se církev rozhodla otevřít a upravit věroučné články na zasedání v San Antoniu. Svět byl podle novějšího znění věroučného bodu stvořen v šesti doslovných dnech a první kapitola Genesis je „spolehlivou a historickou zprávou“ o Boží stvořitelské činnosti. Svým prohlášením se tak církev jasně vymezila vůči jakémukoliv evolučnímu pojetí vzniku života (včetně teistické evoluce). Do páté skupiny lze zařadit kupříkladu dodatek „God, who is love“, který se v minulém znění věroučného článku o Trojici nenacházel.

1.2. Hermeneutická východiska Církve adventistů sedmého dne

D. K. McKim výstižně podotýká, že otázka autority je pro křesťanskou teologii

---

⁵⁶ Plné znění v českém překladu viz *Církevní řád*. 19. revidované vydání z roku 2016. Praha: Církev adventistů sedmého dne, 2016, s. 147-156. ISBN 978-80-88026-07-5. Podrobnější přehled změn i okolnosti průběhu zasedání viz GERATY, Larry. How the Adventist Church Changed its Fundamental Beliefs in San Antonio. *Spectrum*. 2015, 43(3), s. 69-72.

⁵⁷ ZINKE, Edward. What Got Changed in Fundamental Beliefs. In: *Adventist Review* [online]. Silver Spring, 2020 [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: <https://www.adventistreview.org/church-news/story2975-what-got-changed-in-fundamental-beliefs>

klíčová, neboť „autorita se zabývá zdroji oprávněnosti teologických tvrzení.“⁵⁸ Vzhledem „k množství teologických postojů v rámci dnešního křesťanství a teologických metod a způsobů na současné scéně, je zřejmé, že se zdroje autority zcela liší.“⁵⁹ Na jakých zdrojích autority stojí adventistická tvrzení – věroučné výroky? Výrazy „autorita“ či „autoritativní“ se objevují v současném znění věroučných článků dvakrát. V souvislosti s Písmem (věroučný bod 1) a prorockým darem (věroučný bod 18).

1.2.1. Písmo

Nejvýznamnější „hermeneutické“ prohlášení adventistické církve ohledně Písma představuje:

- Preambule k věroučným článkům: „Adventisté sedmého dne přijímají Bibli za své jediné vyznání víry a z ní odvozují základní věroučné články. Dále uvedené věroučné výroky jsou výrazem toho, jak církev učení Písma chápe a vyjadřuje. K revizi těchto výroků může dojít při zasedání Generální konference, když církev pod vedením Ducha svatého dospěje k plnějšímu pochopení Písma nebo nalezne výstižnější výrazy k vyjádření toho, co učí svaté Boží slovo.“⁶⁰
- Věřoučný výrok o Písmu svatém: „Písmo svaté, Starý i Nový zákon, je psané Boží slovo, které bylo dáno Boží inspirací. Inspirovaní autoři mluvili a psali pod vlivem Ducha svatého. V tomto slově Bůh svěřil lidstvu poznání nezbytné ke spasení. Písmo svaté je nejvyšším, autoritativním a neomylným zjevením Boží vůle. Je měřítkem charakteru, zkušebním kamenem zkušeností, autoritativním základem učení a spolehlivým záznamem Božích činů v dějinách. (Ž 119,105; Př 30,5.6; Iz 8,20; J 17,17; 1Te 2,13; 2Tm 3,16.17; Žd 4,12; 2Pt 1,20.21).“⁶¹
- Dokument s názvem „Methods of Bible study“ odhlasovaný v roce 1986 na výročním zasedání Generální konference ve městě Rio de Janeiro.⁶²

---

58 MUSSER, Donald, ed. *New and Enlarged Handbook of Christian Theology*. Nashville: Abingdon, 2003, s. 46. ISBN 0-687-09112-8.

59 Tamtéž, s. 46.

60 Tamtéž, s. 147.

61 Tamtéž, s. 147.

62 Úplné znění je přetištěno například v REID, George, ed. *Understanding Scripture*. Silver Spring: Biblical Research Institute, 2005, s. 329-337. ISBN 978-0-925675-17-0. Dokument je možné dohledat i na oficiálních internetových stránkách Církve adventistů sedmého dne.

1.2.2. Prorocký dar Ellen G. Whiteové

V oblasti teologické autority se kromě Písma adventisté sedmého dne odvolávají i na spisy Ellen G. Whiteové. Vztah mezi autoritou Ellen G. Whiteové a autoritou Písma vyvolává ze všech otázek, které se pojí s její prorockou službou, zřejmě nejvíce sporů.⁶³

Věřoučný výrok o prorockém daru vyhláší: „Písmo dosvědčuje, že jedním z darů Ducha svatého je dar proroctví. Tento dar je příznačný pro církve ostatku a věříme, že se projevil v díle Ellen G. Whiteové. Její spisy promlouvají s prorockou autoritou a jsou církvi pomocí, usměrněním, poučením i napomenutím. Jasně též potvrzují, že Písmo je měřítkem, kterým je třeba posuzovat každé učení i každou zkušenost.“⁶⁴ Do roku 2015 dokonce uvedený věroučný výrok obsahoval větu: „Spisy této služebnice Páně jsou trvalým a významným ukazatelem k pravdě [...]“⁶⁵

V oficiálním dokumentu Církve adventistů sedmého dne s názvem „Methods of Bible Study“ se uvádí: „Adventisté sedmého dne věří, že Bůh inspiroval Ellen G. Whiteovou. Proto její výklady na jakoukoli biblickou pasáž poskytují inspirovaný ukazatel k významu textů, který avšak nevyčerpává jejich význam a nezabraňuje úloze exegeze.“⁶⁶

Dalším významným církevním prohlášením ohledně autority Ellen G. Whiteové je stanovisko komise Generální konference, které vyšlo v časopise „Adventist Review“ a „Ministry“.⁶⁷ Kromě odkazů na věroučné články o Písmu a daru proroctví obsahují deset kladných („věříme, že“) a deset záporných („nevěříme, že“) výroků. Z hlediska významnosti spisů Ellen G. Whiteové pro výklad Písma jsou závažné především následující výroky:

- „Věříme, že záměry spisů Ellen Whiteové zahrnují vedení při porozumění nauk Písma a při aplikaci těchto nauk s prorockou naléhavostí do duchovního a mravního života.“
- „Nevěříme, že povaha nebo míra inspirace ve spisech Ellen G. Whiteové je jiná

---

63 LAKE, Jud. *Ellen White Under Fire*. Nampa: Pacific Press, 2010, s. 132. ISBN 0816324085.

64 *Církevní řád*. 19. revidované vydání z roku 2016. Praha: Církve adventistů sedmého dne, 2016, s. 152-153. ISBN 978-80-88026-07-5.

65 *Adventisté sedmého dne věří...* Praha: Advent-Orion, 1999, s. 262. ISBN 80-7172-102-6.

66 REID, George, ed. *Understanding Scripture*. Silver Spring: Biblical Research Institute, 2005, s. 333. ISBN 978-0-925675-17-0.

67 The inspiration and authority of the Ellen G. White writings. *Ministry*. 1982, 55(8), s. 21.

než (inspirace) Písma.“

- „Nevěříme, že spisy Ellen Whiteové jsou dodatkem ke kánonu Písma svatého.“
- „Nevěříme, že spisy Ellen Whiteové mají sloužit jako základ nauky.“
- „Věříme, že Písmo je základem víry a poslední autoritou ve všech záležitostech nauky a jednání.“

Na konci prohlášení se uvádí: „Proto usuzujeme, že správné chápání inspirace a autority spisů Ellen G. Whiteové zabrání dvěma extrémům: (1) myslet si, že tyto spisy slouží na kanonické úrovni, která je totožná s Písmem nebo je (2) pokládat za obyčejnou křesťanskou literaturu.“⁶⁸

Z uvedených církevních prohlášení vyplývá, že Ellen Whiteová je adventistickou církví vnímána jako autoritativní post-kanonická prorokyně, která sice nemá tutéž autoritu jako Písmo, ale je Bohem inspirovaná stejně jako pisatelé Bible.

Dar proroctví Ellen G. Whiteové hraje v adventizmu klíčovou hermeneutickou úlohu, protože přinášel nebo potvrzoval správný biblický výklad. Jak popisuje adventistický církevní historik G. Knight: „základní metodou užívanou průkopníky adventismu při formování věrouky bylo studium Bible.“⁶⁹ Avšak „Ellen Whiteová pak někdy obdržela vidění týkající se již prostudovaného tématu. Jeho smyslem bylo potvrdit správnost výsledků studia a pomoci těm, jejichž postoje se dosud neshodovaly s většinou v přijetí závěrů skupinového studia Bible. Úlohou Ellen Whiteové při vytváření věrouky je tedy třeba chápat jako potvrzující, nikoliv jako iniciující.“⁷⁰ Ellen G. Whiteová tedy prostřednictvím vidění⁷¹ adventistům sedmého dne potvrzovala, který výklad Písma je pravdivý.⁷²

Prorocký dar provázel a sjednocoval adventismus již od prvopočátku.⁷³ Ellen G. Whiteová líčí okolnosti teprve druhé konference sobotních adventistů, která se konala

---

68 Tamtéž, s. 21.

69 KNIGHT, George. *Adventismus v proměnách času*. Praha: Advent-Orion, 2003, s. 33-34. ISBN 80-7172-553-6.

70 Tamtéž, s. 33-34.

71 Pro bližší podrobnosti o průběhu vidění Ellen G. Whiteové viz NICHOL, Francis. *Ellen G. Whiteová a její kritici*. Praha: Advent-Orion, 2014, s. 38-42. ISBN 978-80-7172-799-6.

72 Takto například potvrdila závěry adventistů, kteří v roce 1855 na základě biblického studia dospěli k přesvědčení, že sobota začíná a končí se západem slunce. (Srovnej KNIGHT, George. *Adventismus v proměnách času*. Praha: Advent-Orion, 2003, s. 34. ISBN 80-7172-553-6.)

73 Bližší údaje o přijetí prorockého daru Ellen G. Whiteové v adventistickém hnutí poskytuje LEVTEROV, Theodore. *Accepting Ellen White*. Nampa: Pacific Press, 2016. ISBN 9780816361984.

roku 1848 ve stodole „bratra Arnolda“, kde se shromáždilo přibližně třicet pět lidí, následovně: „Stěží dva lidé se navzájem shodli. Každý horlivě stál za svým a prohlašoval, že jeho názory jsou v souladu s Bibli.“ Dále pokračuje: „Spočinulo na mně nebeské světlo. Brzy jsem přestala vnímat věci kolem sebe. Anděl, který mě provázel, mě upozornil na některé omyly přítomných a také mi ukázal pravdu, která byla s těmito omyly v rozporu. Protichůdné názory, o nichž prohlašovali, že jsou v souladu s Bibli, byly v souladu pouze s jejich osobními názory na Bibli. Bylo mi řečeno, že je třeba, aby se jich vzdali a sjednotili se kolem poselství třetího anděla.“⁷⁴ Ellen Whiteová prostřednictvím vidění od Boha dokázala skupinu, kde se „stěží dva lidé navzájem shodli“ věroučně sjednotit a ukázat, které výklady jsou mylné.

Některé biblické pasáže byly Ellen Whiteové vysvětleny dokonce přímo ve vidění. Adventistická prorokyně píše: „Můj manžel, starší Joseph Bates, Otec Pierce, starší (Hiram Edson) a ostatní kteří byli horliví, vznešení a pravdiví, byli mezi těmi, kteří po uplynutí času v 1844 hledali pravdu jako skrytý poklad.“⁷⁵ Dále pokračuje: „Znovu a znovu se tito bratři scházeli ke studiu Bible, aby mohli poznat její význam a být připraveni ho učit s mocí. Když se během svého studia ocitli ve chvíli, kdy řekli ‚nemůžeme učinit více‘ Duch Páně na mě sestoupil, byla jsem odvedena k vidění a obdržela jsem jasné vysvětlení pasáží, které jsme společně studovali.“⁷⁶

Jelikož si byla Ellen G. Whiteová vědoma božského původu svého prorockého daru, neváhala ostře bránit adventistické nauky, které vzešly ze studia Písma a následně byly potvrzeny viděním od Boha. Když kupříkladu F. Ballenger napadl adventistickou nauku o nebeské svatyni, Ellen G. Whiteová napsala: „Tento ubohý člověk jednoznačně působil proti pravdě, kterou potvrdil Duch svatý. Když Boží moc svědčí o tom, co je pravda, tato pravda má být pravdou navěky.“⁷⁷ Na jiném místě vyzývá: „Ať se nikdo nepokouší zbořit základy naší víry – základy, které byly položeny na začátku díla, zbožným studiem Slova a zjevením.“⁷⁸ Podle H. Douglassa by pro

---

74 Citováno podle KNIGHT, George. *Adventismus v proměnách času*. Praha: Advent-Orion, 2003, s. 47. ISBN 80-7172-553-6.

75 WHITE, Ellen. *Selected Messages: Book One*. Takoma Park: Review and Herald, 1958, s. 206-207.

76 Tamtéž, s. 206-207.

77 WHITE, Ellen. *Manuscript Release No. 760: The Integrity of the Sanctuary Truth*. Washington D.C.: Ellen G. White Estate, 1981, s. 18. Paul Gordon napočítal pouze mezi lety 1844 až 1851 přinejmenším jedenáct vidění Ellen G. Whiteové o nebeské svatyni. (srovnej GORDON, Paul. *The Sanctuary, 1844, and the Pioneers*. Washington, DC: Review and Herald, 1983, s. 27-28. ISBN 978-0828002172.)

78 WHITE, Ellen G. *Testimonies for the Church: Volume Eight*. Pacific Press: Boise, 1948, s. 297.

adventisty „zavržení těchto historických událostí – tedy zkušenosti studia bible a potvrzení Ducha znamenalo návrat ke zmatku, ve kterém se bratr A, B, C nebo D snažili přesvědčit ostatní, že jejich osobní biblický postoj je ‚pravda‘.“⁷⁹

Je zřejmé, že adventisté i Ellen G. Whiteová⁸⁰ považují prorocký dar za výraznou autoritu, která zasahuje do interpretace Písma a určuje tak podobu věrouky. Dokonce potvrzuje některé věroučné výroky natolik, že jsou věčnými pravdami, které nelze zpochybnit. Na druhou stranu však nesmíme zapomenout, že Církev adventistů sedmého dne⁸¹ i Ellen G. Whiteová⁸² dar prorocství vždy podřizovaly Písmu. Většina adventistických badatelů se domnívá, že Ellen G. Whiteová prosazovala zásadu „sola scriptura“.⁸³ Svůj postoj opírají o následující výroky adventistické prorokyně:

- „Bible a pouze Bible je naším pravidlem víry.“⁸⁴
- „Doporučuji Ti, drahý čtenáři, Slovo Boží jako pravidlo tvé víry a jednání. Tímto

---

79 DOUGLASS, Herbert E. *Messenger of the Lord*. Nampa: Pacific Press, 1998, s. 171. ISBN 0816316570.

80 Například výrok: „Duch svatý je autorem Písma i Ducha prorocství.“ (WHITE, Ellen G. *Selected Messages: Book Three*. Washington, D.C.: Review and Herald, 1980, s. 30.) Další výroky Ellen G. Whiteové o vlastní autoritě viz například PFANDL, Gerhard. Authority of Ellen G. White and Her Writings. In FORTIN, Denis a Jerry MOON, ed. *The Ellen G. White Encyclopedia*. 2nd Edition. Hagerstown: Review and Herald, 2014, s. 627-629. ISBN 978-0-8280-2504-1.

81 Viz například The inspiration and authority of the Ellen G. White writings. *Ministry*. 1982, 55(8), s. 21.

82 Církevní historik George Knight podotýká, že „i když Ellen Whiteová, její manžel a další adventističtí vůdcové uznávali, že její prorocký dar je podřízen autoritě Bible, neznamená to, že by její inspiraci považovali za inspiraci nižšího řádu než inspiraci biblických pisatelů.“ (KNIGHT, George R. *Setkání s Ellen Whiteovou*. Praha: Advent-Orion, 2001, s. 111. ISBN 80-7172-588-9.)

83 Například Merlin Burt (Srovnej BURT, Merlin D. Ellen G. White and Sola Scriptura. In: *Biblical Research Institute* [online]. [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://adventistbiblicalresearch.org/sites/default/files/pdf/Burt%2C%20Ellen%20White%20%26%20Sola%20Scriptura.pdf>) Dále také Clifford Jones (srovnej JONES, Clifford. Ellen White and Scripture. In BURT, Merlin D., ed. *Understanding Ellen White*. Nampa: Pacific Press, 2015, s. 46. ISBN 9780816357970.) Výjimkou je Fritz Guy, který tvrdí, že „neexistuje žádný důkaz, že někdy použila heslo protestantské reformace sola scriptura anebo zastávala tuto myšlenku v absolutním smyslu (jako by nebyly oprávněné žádné jiné zdroje informací o Božím charakteru a jednání), určitě však rozuměla Bibli ve smyslu prima scriptura jakožto hlavnímu nanejvýše autoritativnímu zdroji významného náboženského poznání.“ (GUY, Fritz. Theology. In AAMODT, Terrie Dopp, Gary LAND a Ronald L. NUMBERS, ed. *Ellen Harmon White*. New York: Oxford University Press, 2014, s. 148. ISBN 978-0-19-937386-4.)

84 WHITE, Ellen G. *Counsels on Sabbath School Work*. Washington D.C.: Review and Herald, 1938, s. 84. V publikovaných spisech Ellen G. Whiteové se objevuje slovní spojení „Bible and the Bible only“ 45x a „Bible and the Bible alone“ 47x. (Srovnej BURT, Merlin D. Ellen G. White and Sola Scriptura. In: *Biblical Research Institute* [online]. [cit. 2020-03-22]. Dostupné z: <https://adventistbiblicalresearch.org/sites/default/files/pdf/Burt%2C%20Ellen%20White%20%26%20Sola%20Scriptura.pdf>)

Slovem budeme souzeni. Bůh ve svém Slově zaslíbil, že v ‚poslední dnech‘ dá vidění, avšak ne jako nové pravidlo víry, ale pro útěchu svých lidí a k nápravě těch, kteří se odklánějí od biblické pravdy.“⁸⁵

- „Naším krédem má být pouze a jen Bible – jediné pouto jednoty. Všichni, kteří se sklánějí k tomuto svatému slovu, budou v souladu.“⁸⁶
- „V dnešní době zažíváme rozsáhlý odklon od jejich [reformátoři] nauk a zásad. Je potřeba se vrátit k velké protestantské zásadě – Bible a jen Bible jako pravidlo víry a konání.“⁸⁷
- „Boží slovo je velký detektor omylu. Věříme, že se k němu musí přinést vše. Bible musí být naším měřítkem pro veškeré učení i jednání. Musíme ji studovat uctivě. Nemáme přijímat žádný názor bez toho, aby byl porovnán s Písmem. Zde je totiž božská autorita, která je v záležitostech víry nejvyšší. Je to Slovo živého Boha, které má rozhodnout všechny spory.“⁸⁸

Podle M. Burta zmíněné citáty zřetelně ukazují, že „Ellen Whiteová věřila v sola scriptura, ačkoliv zároveň věřila, že k ní Bůh promlouval nadpřirozenou a prorockou cestou.“⁸⁹

1.2.3. Shrnutí

Slovo autorita či autoritativní se objevuje v současném znění věroučných článků dvakrát. V souvislosti s Písmem a prorockým darem. Obojí pro adventisty představuje autoritu – ne však tutéž. Ačkoliv je Ellen Whiteové inspirovaná stejnou měrou jako bibličtí pisatelé, nezaujímá větší či rovní postavení, než má Písmo. Spisy a vidění Ellen G. Whiteová však významně přispívají k interpretaci biblických textů a pravdivě určují a potvrzují jejich význam.

---

85 *A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen G. White*. Saratoga Springs: James White, 1851, s. 64.

86 WHITE, Ellen. A Missionary Appeal. *The Review and Herald*. 1885, 62(49), s. 770.

87 WHITE, Ellen G. *The Great Controversy*. Boise: Pacific Press, 1950, s. 204-205.

88 *The Ellen G. White 1888 Materials*. Washington, D.C.: The Ellen G. White Estate, 1987, s. 44-45.

89 BURT, Merlin D. Ellen G. White and Sola Scriptura. In: *Biblical Research Institute* [online]. [cit. 2020-03-22]. Dostupné z:

<https://adventistbiblicalresearch.org/sites/default/files/pdf/Burt%2C%20Ellen%20White%20%26%20Sola%20Scriptura.pdf>

2. Diskuze adventistických teologů o věroučných člancích

2.1. Co jsou věroučné články?

2.1.1. Církev bez kréda?

Teolog Carl Trueman ve své knize „The Creedal Imperative“ kritizuje církve, které prohlašují, že jejich jediným krédem je Bible. Domnívá se totiž, že nejenom všechny církve, ale dokonce všichni křesťané mají nějaké krédo nebo vyznání víry.⁹⁰ Podle Truemana vytváříme „něco jako krédo“ vždy, když přecházíme od biblického textu k teologické výpovědi.⁹¹ Zdůrazňuje, že „žádná církev ani křesťan nevěří jednoduše jen Bibli. Bible samotná je souborem různých žánrů literatury.“ Dále pokračuje: „Jsem přesvědčen, že [Bible] sděluje ucelené poselství, ale žádný křesťan nezačne prostě nahlas číst od Genesis 1:1 a nezastaví se u Zjevení 22:21, když se ho kamarád zeptá, co učí Bible.“⁹² Proto není poctivé ze strany církve či jednotlivce tvrdit, že Písmo je jediným krédem. Carl Truman věřící nedělí na „křesťany s krédem“ a „křesťany bez kréda“. Domnívá se, že se mají dělit spíše na „ty, kteří mají veřejná kréda a vyznání, která jsou sepsána a jakožto veřejné dokumenty jsou předmětem zkoumání, hodnocení a kritiky a na takové, kteří mají soukromá kréda a vyznání – často improvizovaná, nenapsaná, a tedy neotevřená k veřejnému zkoumání a hodnocení, a co je zásadní a ironické – [taková kréda] nemohou být podrobena Písmu, aby se ukázalo, zda jsou pravdivá.“⁹³ Do které skupiny patří adventisté sedmého dne?

2.1.2. Krédo v pojetí adventistů sedmého dne

Pojem „krédo“ je v celých dějinách Církve adventistů sedmého dne vyhrazen jedině pro Písmo. Oficiální preambule k nejnovějším věroučným článkům Církve adventistů sedmého dne vyhlašuje, že „adventisté sedmého dne přijímají Bibli za své jediné vyznání víry.“⁹⁴ Kořeny uvedeného postoje církve lze nalézt v anabaptismu a

---

90 TRUEMAN, Carl. *The Creedal Imperative*. Wheaton (Illinois): Crossway, 2012, s. 215. ISBN 978-1-4335-2193-5.

91 Tamtéž, s. 215.

92 Tamtéž, s. 215.

93 Tamtéž, s. 20.

94 *Církevní řád*. 19. revidované vydání z roku 2016. Praha: Církev adventistů sedmého dne, 2016, s. 147. ISBN 978-80-88026-07-5. Slovní spojení „vyznání víry“ je překladem anglického výrazu „creed“, který se objevuje v anglické původní předloze.

restauracionismu, které podle církevního historika George R. Knighta výrazně ovlivňovaly raný adventismus.⁹⁵ Anabaptisté „hlásali odklon od církevních tradic a věroučných zásad formulovaných ve vyznání víry a prosazovali návrat k ideálům novozákonní církve.“⁹⁶ Restauracionisté, kteří byli ovlivněni anabaptismem, „se bránili formulování jakéhokoliv vyznání víry. Nedrželi se jiného vyznání než Bible samé.“⁹⁷ Dva ze tří zakladatelů adventismu sedmého dne⁹⁸ - Joseph Bates a James White pocházeli z restauracionistického hnutí Christian Connexion,⁹⁹ které se hlásilo k následujícím zásadám:¹⁰⁰

- jediným ukazatelem a měřítkem má být jediné Bible
- svoboda teologického mínění je lepší než soulad s měřítkem
- křesťanský charakter má být jedinou zkouškou členství

Odmítavý postoj ke krédu přenesli i do adventistického hnutí. Joseph Bates se například v roce 1847 domníval, že „kréda omezovala progresivní povahu zjevení.“¹⁰¹ James White rázně prohlašoval: „Nechceme žádné lidské krédo, Bible je dostatečná.“¹⁰² V jiném článku James White opět zdůraznil: „Jako jsou nebesa výše než země, tak i naše krédo, kterým je Boží slovo, je vznešenější v dokonalosti a skutečné hodnotě než všechna lidská kréda.“¹⁰³ Podobný postoj zastávala i Ellen G. Whiteová: „Naším krédem má být pouze a jen Bible – jediné pouto jednoty. Všichni, kteří se sklánějí k tomuto svatému slovu, budou v souladu.“¹⁰⁴ Všichni tři spoluzakladatelé adventismu sedmého dne neuznávali kréda vytvořená křesťanskými církvemi a výraz „krédo“ spojovali jen s Biblií.

Výraznou úlohu při odmítání církevních kréd v adventismu sehrála rovněž

---

95 KNIGHT, George. *Hledání identity*. Praha: Luxpress, 2007. s. 28-30. ISBN 978-80-7130-136-3.

96 Tamtéž, s. 29.

97 Tamtéž, s. 29.

98 Třetím zakladatelem je Ellen G. Whiteová. (KNIGHT, George. *Adventismus v proměnách času*. Praha: Advent-Orion, 2003, s. 38. ISBN 80-7172-553-6.)

99 KNIGHT, George. *Hledání identity*. Praha: Luxpress, 2007, s. 29-30. ISBN 978-80-7130-136-3.

100 KIDDER, Joseph. *Creeds and Statements of Belief in Early Adventist Thought. Andrews University Seminary Studies*. 2009, 1(47), s. 102.

101 Tamtéž, s. 105.

102 WHITE, James. *Gospel Order. The Review and Herald*. 1853, 4(22), s. 173.

103 WHITE, James. *Gospel Order. The Review and Herald*. 1853, 4(23), s. 180.

104 WHITE, Ellen. *A Missionary Appeal. The Review and Herald*. 1885, 62(49), s. 770.

zkušenost, kterou si millerité a sobotní adventisté odnesli z období před i po „Velkém zklamání.“¹⁰⁵ V době před „Velkým zklamáním“ byli millerité „arbitrárně vyloučeni z obecně rozšířených církví kvůli svému neskrývanému přesvědčení o bezprostředním příchodu a poselství soudu v roce 1844.“¹⁰⁶ Zároveň je nutno dodat, že „jim často nebyla dána žádná možnost obhájit se a poskytnout biblickou odpověď pro svou nově nalezenou víru.“¹⁰⁷ Pocit vyloučení pocítli po „Velkém zklamání“ i sobotní adventisté, kteří byli ostatními stoupenci širší adventistické skupiny odvrženi na základě učení o sobotě, nebeské svatyni, stavu mrtvých a později i vidění Ellen G. Whiteové.¹⁰⁸

A právě prorocký dar Ellen G. Whiteové projevený ve viděních, je dalším důvodem, proč se adventisté sedmého dne od počátku svého působení bránili přijetí kréda. Adventističtí průkopníci se totiž domnívali, že „kréda a duchovní dary (zejména dar prorocství) stojí ve vzájemném protikladu.“¹⁰⁹ Obávali se, že pokud by církev kréda přijala „byla by odmítnuta na základě nového světla nebo naopak.“¹¹⁰ Prostřednictvím vidění Ellen G. Whiteové mohla být církev kdykoliv věroučně opravena, a proto by ustanovení neměnného kréda nedávalo žádný smysl. V přijetí kréda spatřovali zakladatelé církve také hrozbu v podobě poklesu zájmu o studium Písma.¹¹¹ Podle adventistických průkopníků „se kréda používala místo Bible, což nevedlo k osobnímu setkání s Písmem ani k osobní zkušenosti s pravdou.“¹¹² Ellen G. Whiteová například v této souvislosti napsala: „Musíte přinést své krédo k Bibli a dovolit, aby světlo Bible

---

105 „Velké zklamání“ se odehrálo 22. října 1844 – tedy v den, kdy měl podle milleritských výpočtů nastat druhý příchod Ježíše Krista. (Další podrobnosti poskytuje například KNIGHT, George. *Adventismus v proměnách času*. Praha: Advent-Orion, 2003, s. 15-25. ISBN 80-7172-553-6.)

106 FROOM, Le Roy. *Movement of Destiny*. Second Printing. Washington D.C.: Review and Herald, 1971. s. 136.

107 Tamtéž, s. 136.

108 KORANTENG-PIPIM, Samuel. Do We Need a 28th Fundamental Belief? In KORANTENG-PIPIM, Samuel, ed. *Here We Stand*. Berrien Springs: Adventists Affirm, 2005, s. 104. ISBN 0-9677622-1-9.

109 Tamtéž, s. 105.

110 Tamtéž, s. 105.

111 KIDDER, Joseph. Creeds and Statements of Belief in Early Adventist Thought. *Andrews University Seminary Studies*. 2009, 1(47), s. 115.

112 DONKOR, Kwabena. Role of the Fundamental Beliefs in the Church. In RODRÍGUEZ, Ángel Manuel. *Message, Mission and Unity of the Church*. Hagerstown, MD: Review and Herald Publishing Association, 2013, s. 288. ISBN 978-0-925675-21-7.

vaše krédo definovalo a ukázalo, kde je nedostatečné a kde je obtíž.“¹¹³

Ozvěna zmíněné obavy se objevila například v roce 1883, kdy tehdejší vedení Církve adventistů sedmého dne odmítlo návrh na vytvoření církevního řádu se slovy: „Mnohým by [vytvoření církevního řádu] připadalo jako krok k vytvoření kréda nebo kázně, která je jiná než Bible.“¹¹⁴ Dále se uvádí: „Při dělání podobných kroků začaly jiné křesťanské církve nejdříve ztrácet svou jednoduchost a staly se formálními a duchovně neživými.“¹¹⁵

Je však nutné připomenout, že „ačkoliv zakladatelé Církve adventistů sedmého dne dávali najevo odmítavý postoj ke krédům, nakonec neměli problém s formulací věroučných výroků.“¹¹⁶ Takový postoj zastává Církev adventistů sedmého dne i v současnosti. Odmítá kréda (jediným krédem je Bible), ale zároveň vyjadřuje obsah adventistické víry v oficiálně přijatých 28 věroučných výrociích. Ani jedna ze Truemanových skupin tudíž plně neodpovídá postoji Církve adventistů sedmého dne, který je uveden v preambuli k věroučným výrokům: „Adventisté sedmého dne přijímají Bibli za své jediné vyznání víry a z ní odvozují základní věroučné články. Dále uvedené věroučné výroky jsou výrazem toho, jak církev učení Písma chápe a vyjadřuje.“¹¹⁷

2.1.3. Jsou věroučné články krédem?

Je poctivé na jedné straně odmítat krédo a na straně druhé zastávat věroučné výroky? Adventista Loren Seibold se domnívá, že spíše ne. V časopise „Adventist Today“ napsal: „Naše denominace má mnoho nádherných vlastností, ale pružnost ve věrouce k nim nepatří. A tak by z naší strany možná bylo poctivější prostě přiznat, že krédo máme [...]“¹¹⁸ Seibold se ptá: „Co jiného je krédo než vyjádření toho, co podle nás říká Bible? Pokud podpoříte toto věroučné prohlášení alespoň trochou authority, už se neřídíte podle [zásady] ‚žádné krédo, pouze Bible‘, protože lidé dobré vůle jak

---

113 WHITE, Ellen G. *Faith and Works*. Washington, DC: Review and Herald, 1979, s. 77. ISBN 0-8127-0239-5.

114 BUTLER, George. General Conference Proceedings. *The Review and Herald*. 1883, 60(46), s. 733.

115 Tamtéž, s. 733.

116 KIDDER, Joseph. Creeds and Statements of Belief in Early Adventist Thought. *Andrews University Seminary Studies*. 2009, 1(47), s. 114.

117 *Církevní řád*. 19. revidované vydání z roku 2016. Praha: Církev adventistů sedmého dne, 2016, s. 147. ISBN 978-80-88026-07-5.

118 SEIBOLD, Loren. Where Do We Get Our Doctrine? *Adventist Today*. 2013, 21(2), s. 25.

v minulosti, tak i v současnosti, vykládají stejnou Bibli rozdílně.“¹¹⁹

Seibold staví na etymologickém významu slova „krédo“. Výraz „krédo“ je odvozen z latinského „credo“, což v překladu znamená „věřím“ a odkazuje tudíž k vyjádření obsahu víry. Proto lze krédo stručně definovat jako:

- „soubor základních věroučných přesvědčení“¹²⁰
- „souhrn přesvědčení jedince nebo skupiny (zpravidla denominace)“¹²¹
- „autoritativní prohlášení základních článků křesťanské víry, u kterých se očekává, že s nimi budou věřící souhlasit.“¹²²

Jestliže krédo chápeme jako výše uvedené definice, pak prohlášení církve, která zastává základní věroučné články a vyžaduje, aby s nimi členové při vstupu do církevního společenství souhlasili, ačkoli zároveň tvrdí, že kromě Písma žádné krédo nemá, jednoduše neobstojí.

Adventistický teolog Samuel Koranteng-Pipim však upozorňuje, že řešením tohoto „zdánlivého nesouladu“ je správné pochopení adventistického chápání pojmu krédo. Tvrdí, že „adventisté pojem krédo používají v jeho historickém kontextu jako neměnný, nepřiměřený dokonce až omylný dokument víry.“¹²³ Uznává sice, že krédo i věroučné články znamenají etymologicky totéž,¹²⁴ zároveň ale připomíná, že adventisté „nepoužívají pojem krédo v jeho etymologickém smyslu jako „něco, čemu se věří.“¹²⁵ Další z adventistických myslitelů – Ángel M. Rodríguez – vysvětluje rozdíl mezi krédem a věroučnými výroky obdobně: „Obojí se považuje za stručné vyjádření biblického poselství. Avšak adventisté rozumí krédům jako zkamenělým naukám, které jsou prakticky nezměnitelné. Navíc, Písmo i dějiny církve ukazují, že kréda do sebe včlenila nebiblické prvky. A protože nejsou otevřena k úpravám, mají sklon zachovávat

---

119 Tamtéž, s. 24.

120 *Ninth New Collegiate Dictionary*. Springfield: Merriam-Webster, 1987, s. 305. ISBN 0-87779-508-8.

121 ERICKSON, Millard J. *Concise Dictionary of Christian Theology*. Grand Rapids: Baker Books, 1994, s. 39. ISBN 0-8010-3029-3.

122 DEMAREST, Bruce. Creeds. In DAVIE, Martin, ed. *New Dictionary of Theology*. 2nd Edition. Downers Grove: InterVarsity, 2016, s. 233. ISBN 978-0-8308-2455-7.

123 KORANTENG-PIPIM, Samuel. Do We Need a 28th Fundamental Belief? In KORANTENG-PIPIM, Samuel, ed. *Here We Stand*. Berrien Springs: Adventists Affirm, 2005, s. 107. ISBN 0-9677622-1-9.

124 Stejně jako RICE, Richard. *Reign of God*. Second Edition. Berrien Springs: Andrews University Press, 1997, s. 9. ISBN 1-883925-16-9.

125 KORANTENG-PIPIM, Samuel. Do We Need a 28th Fundamental Belief? In KORANTENG-PIPIM, Samuel, ed. *Here We Stand*. Berrien Springs: Adventists Affirm, 2005, s. 107. ISBN 0-9677622-1-9.

chybné nauky.¹²⁶ Slova Korantenga-Pipima a Rodrígueza stojí na poměrně pevném základě, poněvadž neměnné znění patří mezi základní znaky kréda.¹²⁷ Adventistické věroučné články jsou živým dokumentem, který je otevřen pro případné změny, a tudíž není v pravém slova smyslu krédem. V preambuli k věroučným článkům se uvádí: „K revizi těchto výroků může dojít při zasedání Generální konference, když církev pod vedením Ducha svatého dospěje k plnějšímu pochopení Písma nebo nalezne výstižnější výrazy k vyjádření toho, co učí svaté Boží slovo.“¹²⁸ Církev adventistů sedmého dne se tak hned v preambuli jasně vymezuje vůči chápání věroučných článků jako neomylných výroků víry, které mají neměnnou podobu.

Pokud věroučné výroky Církve adventistů sedmého dne nejsou krédem (historicky, nikoliv etymologicky), čím tedy jsou? Odpověď nabízí například:

- Kwabena Donkor, který definuje věroučné prohlášení jako „konečnou a Duchem vedenou shodu komunity víry ohledně biblické pravdy, která vychází z jejího čtení inspirovaného Písma a určuje identitu, zvěst a misi [této] komunity.“¹²⁹
- Samuel Koranteng-Pipim, podle něhož adventisté rozuměli věroučným článkům vždy jako „odrazu jejich nejlepšího pochopení a vyjádření biblické pravdy až do současnosti.“¹³⁰
- Richard M. Davidson: „Adventistické věroučné prohlášení představuje současný církevní konsenzus ohledně biblické pravdy, společné povědomí víry založené pouze na Písmu.“¹³¹
- Ángel M. Rodríguez, který věroučné výroky označuje za „shrnutí toho, co adventisté sedmého dne považují za nejdůležitější prvky biblického poselství,

---

126 RODRÍGUEZ, Ángel M. They're Fundamental. *Adventist World*. 2020, (03), s. 26.

127 Srovnej například KINZIG, Wolfram a Markus VINZENT. Recent Research on the Origin of Creed. *The Journal of Theological Studies*. 1999, 50(2), 535-559. Je však nutno dodat, že neměnné deklarativní krédo se objevuje s největší pravděpodobností až ve 4. století. (Tamtéž, s. 541.)

128 *Církevní řád*. 19. revidované vydání z roku 2016. Praha: Církev adventistů sedmého dne, 2016, s. 147. ISBN 978-80-88026-07-5.

129 DONKOR, Kwabena. Role of the Fundamental Beliefs in the Church. In RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, ed. *Message, Mission and Unity of the Church*. Hagerstown: Review and Herald, 2013, s. 295. ISBN 978-0-925675-21-7.

130 KORANTENG-PIPIM, Samuel. Do We Need a 28th Fundamental Belief? In KORANTENG-PIPIM, Samuel, ed. *Here We Stand*. Berrien Springs: Adventists Affirm, 2005, s. 108. ISBN 0-9677622-1-9.

131 DAVIDSON, Richard M. The Role of the Church in the Interpretation of Scripture. In RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, ed. *Message, Mission and Unity of the Church*. Hagerstown: Review and Herald, 2013, s. 333. ISBN 978-0-925675-21-7.

kteřá se má hlásat světu před druhým příchodem Krista.“¹³²

V souladu s preambulí, která klade důraz na otevřenost k případným změnám, je spíše druhá, třetí a čtvrtá definice. V první je totiž použit výraz „konečný“ (anglicky „definitive“),¹³³ který přibližuje věroučné články skutečnému krédu, které je neměnné.

2.2. Proč věroučné články mít?

Pojmy jako věrouka či věroučný jsou v současnosti často vnímány hanlivě.¹³⁴ Proti věrouce se vznáší množství různých námitek. Podle R. M. Bowmana patří mezi obzvláště vlivné výtky vůči věrouce její bezvýznamnost, nepraktičnost, vyvolávání rozporů, neduchovní povaha a nepoznatelnost.¹³⁵ Navzdory zmíněným námitkám proti věrouce se adventističtí teologové obecně shodují, že věroučné články či věrouka jako taková jsou pro církve i jednotlivce – ať už vně či uvnitř církevního prostředí – přínosem. Někteří však kromě kladů upozorňují i na nebezpečí, která s sebou závazná věrouka přináší. Nejdříve představíme, na jakých úkolech a kladech věrouky se shoduje více teologů, poté poukážeme na úkoly věroučných článků, které zmiňuje pouze Kwabena Donkor. Nakonec se zaměříme na otázky, ve kterých se adventističtí myslitelé názorově rozcházejí.

2.2.1. Přínos a úloha věroučných článků

Čitelnost. Často zmiňovaným přínosem věrouky je mezi adventistickými teology transparentnost nebo čitelnost církve.¹³⁶ Ve věroučných člancích dává církve veřejně najevo čemu jako společenství věří a tím se stává, jak připomíná Carl Trueman, otevřenou pro případnou vnější i vnitřní kritiku. Církve s věroukou je čitelná pro okolí,

---

132 RODRÍGUEZ, Ángel M. They're Fundamental. *Adventist World*. 2020, (03), s. 26.

133 Je zajímavé, že ve svém starším článku Kwabena Donkor slovo „definitive“ v definici ještě nepoužívá. Srovnej DONKOR, Kwabena. The Role of the Statement of Beliefs and Creeds. *Journal of the Adventist Theological Society*. 2005, 16(1-2), s. 104.

134 BOWMAN, Robert. *Orthodoxy & Heresy*. Grand Rapids: Baker Book House, 1992, s. 15. ISBN 0-8010-1024-1.

135 Tamtéž, s. 15.

136 Viz GUY, Fritz. Uncovering the Origins of the Statement of Twenty-seven Fundamental Beliefs. *Spectrum*. 2004, 32(3), s. 28; DONKOR, Kwabena. Role of the Fundamental Beliefs in the Church. In RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, ed. *Message, Mission and Unity of the Church*. Hagerstown: Review and Herald, 2013, s. 300. ISBN 978-0-925675-21-7; PÖHLER, Rolf. Fundamental Beliefs: Curse or Blessing? *Spectrum*. 2015, 43(2), s. 30-31; BRUINSMA, Reinder. *Facing Doubt*. London: Flankó, 2016, s. 153-154. ISBN 978-0-9935405-2-3; SOUZA, Elias Brasil de. Jesus and the 28 fundamental beliefs. *Ministry*. 2019, 91(2), s. 7.

novináře, zájemce o vstup do církve i pro příští generace.¹³⁷ Oficiálně schválené věroučné články rovněž zabraňují překrucování církevní věrouky zvnějšku i zvnitřku.¹³⁸

Identita a jednota. Věřouka je užitečná také pro identitu a jednotu církve.¹³⁹ J. McLarty vidí přínos věroučných prohlášení církve v tom, že „poskytují střed, od kterého se lze odchýlit. Střed, prostřednictvím něhož se můžeme vzájemně propojit navzdory naší různorodosti.“¹⁴⁰ Dále zvýrazňuje úlohu doktríny při předávání víry z generaci na generaci: „Pokud odhodíme věrouku, církvi bude scházet stavba, kterou budou potřebovat naše děti ve chvíli, kdy budou předávat víru svým vlastním dětem.“¹⁴¹

Spása a spiritualita. Adventistický teolog E. Zinke poukazuje na význam církevní doktríny v oblasti spirituality.¹⁴² Podstatu křesťanství podle Zinkeho vyjadřuje Ježíšův výrok z evangelia podle Jana: „A toto je život věčný: Aby poznávali tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista.“¹⁴³ Jelikož nás Bůh stvořil, abychom s Ním byli ve společenství, je nutno si uvědomit, že „při vstupu do vztahu s jinou osobou je klíčové, abychom něco o této osobě věděli.“¹⁴⁴ A to je úloha biblické věrouky – poskytnout pravdivé informace o Bohu i o člověku, které určují kdo s kým do vztahu vstupuje a o jaký druh vztahu se jedná.¹⁴⁵ V podobném smyslu mluví

---

137 GUY, Fritz. Uncovering the Origins of the Statement of Twenty-seven Fundamental Beliefs. *Spectrum*. 2004, 32(3), s. 28.

138 PÖHLER, Rolf. Fundamental Beliefs: Curse or Blessing? *Spectrum*. 2015, 43(2), s. 31.

139 Tak DONKOR, Kwabena. Role of the Fundamental Beliefs in the Church. In RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, ed. *Message, Mission and Unity of the Church*. Hagerstown: Review and Herald, 2013, s. 299-300. ISBN 978-0-925675-21-7; PÖHLER, Rolf. Fundamental Beliefs: Curse or Blessing? *Spectrum*. 2015, 43(2), s. 31; DAMSTEEGT, Gerard. Who Needs Doctrines? Jesus is Coming! In: *Andrews University* [online]. Berrien Springs, c2020 [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: <https://www.andrews.edu/~damsteeg/2A.html>; GUY, Fritz. Uncovering the Origins of the Statement of Twenty-seven Fundamental Beliefs. *Spectrum*. 2004, 32(3), s. 28; MCLARTY, John. Doctrine and Theology. *Adventist Today*. 1998, 6(1), s. 20-21; RODRÍGUEZ, Ángel M. They're Fundamental. *Adventist World*. 2020, (03), s. 26.

140 MCLARTY, John. Doctrine and Theology. *Adventist Today*. 1998, 6(1), s. 20.

141 Tamtéž, s. 21.

142 ZINKE, Edward. If Salvation is by Faith, Why Doctrine? *Perspective Digest*. 2010, 15(3), s. 8-13.

143 Překlad je převzat z *Bible*: Český studijní překlad. Praha: KMS, 2009. ISBN 978-80-86449-61-6.

144 ZINKE, Edward. If Salvation is by Faith, Why Doctrine? *Perspective Digest*. 2010, 15(3), s. 9.

145 Tamtéž, s. 10. Podobně vidí věroučné články i G. Knight (srovnej KNIGHT, George R. Twenty-seven fundamentals in search of a theology. *Ministry*. 2001, 74(2), s. 6.) Knight tvrdí, že „hlavním úkolem

o úloze věrouky i Reinder Bruinsma,¹⁴⁶ Norman Young,¹⁴⁷ Elias Brasil de Souza¹⁴⁸ nebo John M. Fowler. Zejména poslední tři jmenovaní teologové se vymezují vůči oblíbeným a zbožně vypadajícím sloganům jako „Ježíš je odpověď“ nebo „Ježíš je vším, co potřebujeme, nezatěžujte nás s věroukou“. Fowler připomíná, že pokud je „Ježíš vším“, je třeba zároveň odpovědět na otázku – který Ježíš? Různých obrazů Ježíše se v dějinách objevilo mnoho.¹⁴⁹ Otázka „Kdo je Ježíš“ je tedy věroučná, a jelikož vztah s Ježíšem je základem spásy, vyžaduje si rovněž věroučnou odpověď. A právě proto, že souvisí se spasením, je podle Fowlera věrouka v životě křesťanů klíčová.¹⁵⁰

Naplnění požadavku Písma. Část adventistických teologů¹⁵¹ zdůrazňuje, že k ustanovení církevní věrouky vybízí samotné Písmo (zejména novožákonní listy),¹⁵² které adventisté považují za „psané Boží slovo, které bylo dáno Boží inspirací“¹⁵³ a které je zároveň „měřítkem charakteru, zkušebním kamenem zkušeností, autoritativním základem učení a spolehlivým záznamem Božích činů v dějinách.“¹⁵⁴

---

věrouky je utvářet cestu křesťana s Bohem.“ (Tamtéž, s. 6.) Církevní věrouka „nám pomáhá vědět, jak se účinněji vztahovat ke Kristu jako Spasiteli a Pánovi.“ (Tamtéž, s. 6.)

146 BRUINSMA, Reinder. *Facing Doubt*. London: Flankó, 2016. s. 154. ISBN 978-0-9935405-2-3.

147 YOUNG, Norman. The Place of Doctrine and Jesus in Christian Faith. *Adventist Record*. 2017, 122(11), s. 16-17.

148 SOUZA, Elias Brasil de. Jesus and the 28 fundamental beliefs. *Ministry*. 91(2), s. 6-7.

149 FOWLER, John M. Do we need doctrines? *Dialogue*. 2012, 24(1), s. 14. Fowler se ptá: „Je prorokem, kterého uznávají muslimové? Je velkým učitelem, dobrým člověkem, jedním z mnoha vtělení Absolutní síly, kterou by uctívali hinduisté? Je příkladným člověkem, kterého by si projektovali humanisté?“ (Tamtéž, s. 14.) Podobnou argumentaci předkládá i Elias Brasil de Souza. (Srovnej SOUZA, Elias Brasil de. Jesus and the 28 fundamental beliefs. *Ministry*. 91(2), s. 6.)

150 FOWLER, John M. Do we need doctrines? *Dialogue*. 2012, 24(1), s. 14.

151 DAMSTEEGT, Gerard. Who Needs Doctrines? Jesus is Coming! In: *Andrews University* [online]. Berrien Springs, c2020 [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: <https://www.andrews.edu/~damsteeg/2A.html>; KORANTENG-PIPIM, Samuel. Do We Need a 28th Fundamental Belief? In KORANTENG-PIPIM, Samuel, ed. *Here We Stand*. Berrien Springs: Adventists Affirm, 2005, s. 101-121. ISBN 0-9677622-1-9; DONKOR, Kwabena. Role of the Fundamental Beliefs in the Church. RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, ed. *Message, Mission and Unity of the Church*. Hagerstown: Review and Herald, 2013, s. 287-302. ISBN 978-0-925675-21-7.

152 Koranteng-Pipim předkládá nejpočetnější výběr: Tit 1:4; Tit 1:9-11; 2Pe 1:1; Jud 3; Ef 4:13; 1Tim 1:3; 1Tim 1:20; 1Tim 4:1; 1Tim 6:20; 2Tim 1:13; 2Tim 2:17; 2Tim 4:19; Fil 4:2-3; 3Jan 9-10; Sk 17:11. (Srovnej KORANTENG-PIPIM, Samuel. Do We Need a 28th Fundamental Belief? In KORANTENG-PIPIM, Samuel, ed. *Here We Stand*. Berrien Springs: Adventists Affirm, 2005, s. 116. ISBN 0-9677622-1-9.)

153 *Církevní řád*. 19. revidované vydání z roku 2016. Praha: Církev adventistů sedmého dne, 2016, s. 147. ISBN 978-80-88026-07-5.

154 Tamtéž, s. 147.

Pokud církev zastává pravdivé učení, naplňuje tak požadavek Písma.

2.2.2. Další úkoly věroučných článků – Kwabena Donkor

K. Donkor předkládá nejpropracovanější a nejširší výčet úkolů, které má věrouka v církvi plnit. Kromě výše uvedených úloh věroučných článků přidává ještě několik dalších, které u žádného jiného adventistického teologa nenajdeme. Přínos věroučných článků vidí v následujících oblastech:¹⁵⁵

- teologické a biblické vyučování (věroučné články totiž kompilují, systematizují a shrnují učení Bible k různým tématům)
- křest (křtělec se kupříkladu veřejně hlásí k církevní věrouce vyjádřené ve věroučných člancích)
- homiletika (při sestavování rozvrhu kázání slouží věroučné články jako schéma)
- liturgie (části z věroučných článků lze zařadit do bohoslužby jako „afirmaci víry“)
- misijní činnost církve (misie se lépe provádí ve společenství, které má homogenní víru)

2.2.3. Jsou věroučné články preskriptivní nebo deskriptivní?

K. Donkor rozumí věroučným článkům jako „přesnému souhrnu biblické pravdy“, které „mohou sloužit jako měřítko pro posuzování nových nauk v církvi.“¹⁵⁶ Věřoučné články tedy nejsou pouze deskriptivní ale rovněž preskriptivní – jsou hranicí, která odlišuje pravdu od bludu.¹⁵⁷ Podobně uvažuje i G. Damsteegt, který za jednu z klíčových úloh věrouky pokládá odhalení bludného učení.¹⁵⁸

Ačkoliv R. Pöhler a F. Guy oceňují význam církevní věrouky v deskriptivní rovině, jednoznačně se staví proti preskriptivnímu chápání věroučných článků. Rolf Pöhler považuje věroučné články za hrozbu v případě, že „jsou považovány za kritérium mezi ortodoxií a herezí a za nástroj, kterým se nepohodlní členové odsouvají

---

155 Srovnej tamtéž, s. 299-302.

156 Tamtéž, s. 297.

157 DONKOR, Kwabena. Role of the Fundamental Beliefs in the Church. In RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, ed. *Message, Mission and Unity of the Church*. Hagerstown: Review and Herald, 2013, s. 297-298. ISBN 978-0-925675-21-7.

158 DAMSTEEGT, Gerard. Who Needs Doctrines? Jesus is Coming! In: *Andrews University* [online]. Berrien Springs, c2020 [cit. 2020-03-29]. Dostupné z: <https://www.andrews.edu/~damsteegt/2A.html>

na okraj.¹⁵⁹ Podobně se vyjadřuje i F. Guy, který se obává, že vytvoření věroučných článků povede k posuzování ostatních a ke snaze vyloučit z církve členy, kteří do společenství „nezapadají“.¹⁶⁰ Oba teologové v souvislosti s preskriptivní stránkou věroučných článků jako další nebezpečí přidávají „zadušení“ teologického myšlení v církvi. Donkor při zpětném pohledu do dějin křesťanství plných pronásledování či působení inkvizice uznává oprávněnost obav z preskriptivní roviny věrouky.¹⁶¹ Zároveň se však ptá: „Smíme ještě položit otázku po herezi?“ Na jiném místě pokládá další otázky: „Hlásí se církve k víře v pravdu? Je taková otázka stále oprávněná?“¹⁶² K. Donkor ukazuje, že pokud odpovíme kladně, nevyhneme se diskriminační či vylučovací povaze věrouky, ke které vybízí i Písmo.¹⁶³

Do teologicko-církevní debaty ohledně „vylučovací“ úlohy věrouky přispěl i S. N. Allred.¹⁶⁴ Ve svém článku „Persecution in the Adventist Church?“ se snaží odpovědět na otázku, zda církve nezasahuje do svobody svědomí členů církve tím, že určuje, čemu mají jako adventisté sedmého dne věřit. Allred připomíná, že v současnosti je podmínkou pro vstup do Církve adventistů sedmého dne souhlas s alespoň 13 křestními sliby a jak někteří tvrdí – i s 28 věroučnými články. Svobodu svědomí definuje jako „právo lidských bytostí věřit či nevěřit tak, jak jim káže svědomí.“¹⁶⁵ K porušení svobody svědomí dochází při nátlaku.¹⁶⁶ Autor článku však zdůrazňuje, že do církve vstupuje člověk dobrovolně a stejně tak smí za současných podmínek z církve dobrovolně odejít. Jestliže při vstupu do církve nový člen souhlasil s učením a zásadami církve, neměl by vnímat očekávání církve, aby podle učení církve věřil a žil, jako pronásledování.¹⁶⁷

---

159 PÖHLER, Rolf. Fundamental Beliefs: Curse or Blessing? *Spectrum*. 2015, 43(2), s. 31.

160 GUY, Fritz. Uncovering the Origins of the Statement of Twenty-seven Fundamental Beliefs. *Spectrum*. 2004, 32(3), s. 28.

161 DONKOR, Kwabena. Role of the Fundamental Beliefs in the Church. In RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, ed. *Message, Mission and Unity of the Church*. Hagerstown: Review and Herald, 2013, s. 297. ISBN 978-0-925675-21-7.

162 Tamtéž, s. 297.

163 K. Donkor uvádí 1Tim 1:3; 1Tim 6:3; 2Tim 1:13; 1Kor 11:2; Gal 1:8.

164 ALLRED, Stephen N. Persecution in the Adventist Church? *Ministry*. 2014, 86(6), s. 14-16.

165 Tamtéž, s. 14.

166 Tamtéž, s. 15.

167 Tamtéž, s. 16. Allred správně poukazuje na svobodu jedince do církve vstoupit či případně z ní odejít. Jenže, jak vyplývá z předcházejících kapitol, věroučné články jsou živým dokumentem otevřeným

2.2.4. Věřoučné články jako měřítko interpretace Písma?

Další nesoulad v chápání úkolů věrouky spočívá v hermeneutice. Podle Koranteg-Pipima adventisté sedmého dne dávají přednost věroučným článkům před krédy proto, aby „ukázali, že jejich věroučné články by neměly být brýlemi, kterými se má číst Boží slovo.“¹⁶⁸ Kwabena Donkor naopak tvrdí, že „při sestavování nesourodých údajů Písma“ představují věroučné články pro společenství „kolektivní normu interpretace.“¹⁶⁹ Věřoučné články tudíž slouží i jako „ukazatel pro současné interpretační úsilí.“¹⁷⁰ Donkor tedy věroučné články považuje za normu, která má utvářet výklad biblického textu,¹⁷¹ čímž se do velké míry stávají brýlemi prostřednictvím kterých čteme Písmo.

---

k úpravám, což ve svém článku autor zcela opomíjí. Allred neřeší otázku, zda má církev právo vyžadovat „poslušnost“ vůči věroučným článkům po členu církve, který souhlasil s jiným zněním.

168 KORANTENG-PIPIM, Samuel. Do We Need a 28th Fundamental Belief? In KORANTENG-PIPIM, Samuel, ed. *Here We Stand*. Berrien Springs: Adventists Affirm, 2005, s. 108. ISBN 0-9677622-1-9.

169 DONKOR, Kwabena. Role of the Fundamental Beliefs in the Church. In RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, ed. *Message, Mission and Unity of the Church*. Hagerstown: Review and Herald, 2013, s. 295. ISBN 978-0-925675-21-7.

170 Tamtéž, s. 295.

171 Slouží však „pouze“ jako „norma normata“. K. Donkor připomíná: „Jakkoli věrně věroučné články představují biblické učení, měla by být zachována zásada sola scriptura.“ (Tamtéž, s. 295.)

2.3. Jak věroučné články uspořádat?

Další otázkou, nad kterou teologové z řad Církve adventistů sedmého dne uvažují, je uspořádání věroučných článků. Někteří zdůrazňují potřebu rozdělit věroučné články na „důležitější“ a „méně důležité“.¹⁷² Jiní zase volají po přeskupení věroučných článků do takové podoby, která přesněji odráží biblický příběh a jeho posloupnost.¹⁷³ Vznikl i pokus o vytvoření nového „narativního“ vyznání víry.¹⁷⁴ Část teologů požaduje také další úpravy – například větší zastoupení žen při vytváření a úpravách věroučných článků.¹⁷⁵

Současné základní věroučné výroky Církve adventistů sedmého dne jsou uvedeny v následujícím pořadí:¹⁷⁶

- 1) Písmo svaté
- 2) Trojjediný Bůh
- 3) Otec
- 4) Syn
- 5) Duch svatý
- 6) Stvoření
- 7) Přirozenost člověka
- 8) Velký spor
- 9) Kristův život, smrt a zmrtvýchvstání
- 10) Zkušenost spasení
- 11) Růst v Kristu
- 12) Církev
- 13) Ostatek a jeho poslání

---

172 KNIGHT, George R. Twenty-seven fundamentals in search of a theology. *Ministry*. 2001, 74(2), s. 5-7; BRUINSMA, Reinder. *Facing Doubt*. London: Flankó, 2016. s. 159-163. ISBN 978-0-9935405-2-3; PÖHLER, Rolf. Fundamental Beliefs: Curse or Blessing? *Spectrum*. 2015, 43(2), s. 31; K otázce důležitosti jednotlivých věroučných článků viz například také DOWNING, Larry. Essentials and Accidentals. *Adventist Today*. 2008, 16(3), s. 16-18.

173 Viz GULLEY, Norman R. The Cosmic Controversy. *Journal of the Adventist Theological Society*. 1996, 7(2), 82-124.

174 Viz BARNA, Ján. How to Tell the Bible and its Fundamental Beliefs as One Powerful Story. *Spectrum*. 2017, 45(1), 12-19.

175 GUY, Fritz. Uncovering the Origins of the Statement of Twenty-seven Fundamental Beliefs. *Spectrum*. 2004, 32(3), s. 27.

176 Srovnej *Církevní řád*. 19. revidované vydání z roku 2016. Praha: Církev adventistů sedmého dne, 2016, s. 147-156. ISBN 978-80-88026-07-5.

- 14) Jednota Kristova těla
- 15) Křest
- 16) Večeře Páně
- 17) Duchovní dary a služebnosti
- 18) Dar prorocství
- 19) Boží zákon
- 20) Sobota
- 21) Křesťanské správcovství
- 22) Křesťanský způsob života
- 23) Manželství a rodina
- 24) Kristova služba v nebeské svatyni
- 25) Druhý příchod Ježíše Krista
- 26) Smrt a vzkříšení
- 27) Tisíciletí a konec hříchu
- 28) Nová země

2.3.1. Uspořádání věroučných článků z hlediska důležitosti

George Knight. Současné pořadí věroučných článků se téměř vůbec neliší od řazení, které bylo platné v době, kdy vychází článek G. Knighta „Twenty-seven fundamentals in search of a theology“,¹⁷⁷ v němž uspořádání jednotlivých bodů věrouky kritizuje. Podle Knighta jsou věroučné články „vedeny jako seznam podobný provázku s korálky, na kterém má každý korálek stejnou velikost, tvar a váhu.“¹⁷⁸ Při pohledu na věroučné prohlášení církve lze zmíněný postřeh těžko zpochybnit – mezi jednotlivými věroučnými body opravdu není žádné výrazné rozlišovací znamení, které by alespoň částečně napovídalo, jaká je mezi naukami církve hierarchie.¹⁷⁹ Proti takovému chápání věroučných bodů se však Knight otevřeně vymezuje. Zdůrazňuje, že „ne každá doktrína je rovnocenná! Některé články zobrazují teologické skutečnosti,

---

177 Jedinou změnu v uspořádání představuje přidání jedenáctého věroučného článku s názvem „Růst v Kristu“, který byl odhlasován a připojen v roce 2005. Pořadí věroučných článků je tedy od roku 1980 až po současnost téměř nedotčeno.

178 KNIGHT, George R. Twenty-seven fundamentals in search of a theology. *Ministry*. 2001, 74(2), s. 5.

179 Jiný případ představuje třináct křestních otázek, jejichž seřazení naznačuje jistou hierarchii významnosti jednotlivých nauk. Srovnej *Církevní řád*. 19. revidované vydání z roku 2016. Praha: Církev adventistů sedmého dne, 2016, s. 39-40. ISBN 978-80-88026-07-5.

kteře jsou elementárnějši než jiné.“¹⁸⁰ Za podstatu křesťanství pokládá osobu a dílo Ježíše Krista, který zemřel „za všechny“, vstal z mrtvých a znovu přijde.¹⁸¹ Proto by měla být podle Knighta právě nauka o Kristu a kříži na samotném vrcholu hierarchické struktury věroučných článků. Na pomyslný věroučný vrcholek patří rovněž učení o lidské ztracenosti, na které christologie a soteriologie navazuje a odpovídá. Bez zmíněných tří prvků „nelze mít nejenom adventismus, ale ani biblické křesťanství.“¹⁸² Jako oporu pro stanovení věroučného vrcholu používá citáty z evangelia podle Jana¹⁸³ i úryvek z knihy Ellen G. Whiteové: „Kristova oběť jako smíření za hřích je velká pravda, kolem níž se shlukují ostatní pravdy.“¹⁸⁴ Právě „ostatní“ pravdy však G. Knight v článku vynechal.¹⁸⁵

Reinder Bruinsma. Další výraznou postavou adventistického teologického myšlení je systematický teolog Reinder Bruinsma. V knize *Facing Doubts* se mimo jiné věnuje otázce, jak hierarchicky uspořádat jednotlivé části adventistické věrouky.¹⁸⁶ Bruinsma s jistotou tvrdí, že „adventisté se od úplného počátku svého hnutí domnívali, že některé prvky jejich poselství jsou význačnějši než ostatní.“¹⁸⁷ Pokud nedokážeme rozlišovat mezi důležitými a méně významnými záležitostmi, zkomplikujeme si život. Podle tohoto nizozemského teologa platí totéž i v oblasti církve a duchovního života.¹⁸⁸ Ještě dříve, než předloží vlastní hierarchickou strukturu adventistické věrouky, připomíná, že ať už vytvoříme jakýkoliv hierarchický vzor, „Kristus musí být středem a základem každého křesťanského systému základních pravd.“¹⁸⁹ Své stanovisko

---

180 KNIGHT, George R. *Twenty-seven fundamentals in search of a theology. Ministry.* 2001, 74(2), s. 5.

181 Tamtéž, s. 5-6.

182 Tamtéž, s. 6.

183 Jan 17:3 a Jan 3:36.

184 WHITE, Ellen G. *Gospel Workers.* Washington, DC: Review and Herald, 1915, s. 315.

185 Kromě christologie, soteriologie a antropologie zcela opomíjí další nauky obsažené ve věroučném prohlášení církve. Stanovil sice vrchol, ale nevysvětlil, kam patří ostatní nauky církve.

186 Srovnej BRUINSMA, Reinder. *Facing Doubt.* London: Flankó, 2016, s. 154-163. ISBN 978-0-9935405-2-3.

187 Tamtéž, s. 159. Odkazuje na prohlášení víry z roku 1872, kterými adventisté chtěli poukázat na „význačnějši prvky“ víry, ale také na spisy Ellen G. Whiteové, která mluvila o „pilířích“ či „výrazných bodech“ adventistické víry. Podle autora je zřejmé, že Ellen Whiteová nepovažovala všechny adventistické nauky za stejně významné. (Tamtéž, s. 159.)

188 Tamtéž, s. 154.

189 Tamtéž, s. 160.

podepírá několika novozákonními texty,¹⁹⁰ které poukazují na nezastupitelnou úlohu Ježíše Nazaretského pro spásu člověka. Inspirován kategoriemi významnosti nauk jiných teologů¹⁹¹ představuje vlastní věroučnou strukturu rozdělenou do čtyř okruhů z hlediska důležitosti (středem všech okruhů je Ježíš Kristus):¹⁹²

- Podstatné křesťanské věroučné zásady (například Trojice, Trojjediný Bůh jako Stvořitel a Udržovatel vesmíru, spasení, věčný život a soud prostřednictvím Ježíše Krista, aktivní přítomnost Ducha svatého, inspirace Písma, zjevené morální předpisy, základní prvky postupu spasení, povolání hlásat evangelium)
- Podstatné adventistické věroučné zásady (kupříkladu sobota, blízký příchod Ježíše, křest ponořením, Večeře Páně, Ježíšova služba v nebeské svatyni, povolání člověka ke správcovství, smrt jako nevědomý „spánek“ a pokračování prorockých darů)
- Méně podstatné adventistické věroučné zásady (adventistická interpretace prorockví, desátky, předpisy ohledně stravování, časový prvek Ježíšovy služby v nebeské svatyni rok (,1844') a případně také obřad umývání nohou.)
- Obyčejné myšlenky a kulturní či časově omezené výklady (specifické prorocké výklady, kontroverzní záležitosti ohledně inspirace Ellen G. Whiteové, diskuze o sobotních zákazech, způsoby bohoslužby, oblékání a jiné.)

Bruinsma rozděluje věrouku Církve adventistů sedmého dne na křesťanskou a adventistickou část. Takový přístup však kritizuje adventistický teolog J. M. Fowler.¹⁹³ Třídění věroučných článků na „křesťanské“ a „adventistické“ podle něj vede k ekleziologickým a teologickým obtížím. V oblasti ekleziologie zesiluje rozdělení věrouky na „křesťanskou“ a „adventistickou“ neochotu některých adventistů přijmout všechny věroučné články jakožto podmínku ke křtu.¹⁹⁴ Podle Fowlera se tak vytváří dichotomie mezi křtem do Kristova těla a vstupem do Církve adventistů sedmého dne, která vytváří dojem, že mezi Kristovým tělem a Církví adventistů sedmého dne je

---

190 Jan 14:6, Řím 1:16, Sk 4:12, Jan 3:36, 2Pe 1:8 a 1Jan 2:22.

191 Bruinsma zmiňuje teology W. Whiddena, A. Moehlera a církevní publikaci „Questions on Doctrine“.

192 Srovnej BRUINSMA, Reinder. *Facing Doubt*. London: Flankó, 2016, s. 162-163. ISBN 978-0-9935405-2-3.

193 Srovnej FOWLER, John M. Do we need doctrines? *Dialogue*. 2012, 24(1), s. 13-15.

194 Tamtéž, s. 14.

rozdíl.¹⁹⁵ Pokud jde o teologii, Fowler se domnívá, že „takzvané adventistické zvláštnosti ve 28 věroučných článcích jsou zvláštnostmi pouze do té míry, do jaké ostatní církve v průběhu staletí tyto zásadní pravdy, které jsou dědictvím novozákonní církve, zanedbávaly, opomíjely nebo pozměňovaly.“¹⁹⁶ Jako příklad uvádí učení o sobotě, křest ponořením, křesťanské chování nebo stav zemřelých. Adventisté sedmého dne si uvedené věroučné články „nevymysleli“ – spíše je znovuobjevili poté, co „čelní představitelé církve pod tlakem řecké filosofie a vniknutím jiných kultur podleli cizím naukám jako například – spasení ze skutků, uctívání neděle, křest dětí a nesmrtnost duše.“¹⁹⁷ Fowler tedy nepovažuje žádný z věroučných článků za vyloženě „adventistický“ v protikladu ke „křesťanskému“.

2.3.2. Uspořádání věroučných článků podle biblického metanarativu

Představili jsme dva pokusy adventistických teologů o hierarchické uspořádání věroučných článků z hlediska důležitosti.¹⁹⁸ Na následujících řádcích poukážeme na dvě snahy o přeskupení věroučných článků podle biblického metanarativu.

Norman Gulley. Systematický teolog Norman Gulley si stejně jako George Knight všímá, že věroučné články jsou seřazeny „jako články řetězu bez zjevného propojení.“¹⁹⁹ Nejsou uspořádány chronologicky, a proto Gulley navrhuje změnu – přeskupení věroučných článků na základě biblického metanarativu, který adventisté sedmého dne označují jako „Velký spor“.²⁰⁰ Pro Gulleyho je rovněž klíčové, aby

---

195 Tamtéž, s. 14.

196 Tamtéž, s. 15.

197 Tamtéž, s. 15.

198 Hierarchické uspořádání jednotlivých věroučných bodů představil v roce 1993 (tedy mimo námi zkoumané období) také adventistický teolog Woodrow Whidden, který navrhuje, aby se obsah věrouky rozdělil do čtyř základních skupin: křesťanské nebo věčné pravdy (například Kristovo božství, Trojice), podstatný adventismus (druhý příchod Ježíše Krista, sobota, nebeská svatyně a jiné), procesivní adventismus (Kristova lidská přirozenost, dokonalost), nepodstatný adventismus (není zde uvedeno nic). (Srovnej WHIDDEN, Woodrow. *Essential Adventism or historic Adventism? Ministry*. 1993, 66(10), s. 5-9.)

199 GULLEY, Norman R. *The Cosmic Controversy. Journal of the Adventist Theological Society*. 1996, 7(2), s. 89.

200 „Velkému sporu“ je dokonce vyhrazen samostatný věroučný bod, který zní následovně: „Celé lidstvo je vtaženo do velkého sporu mezi Kristem a satanem, v němž jde o Boží charakter, Boží zákon a Boží svrchovanou vládu nad vesmírem. Tento spor začal v nebi, když se jedna ze stvořených bytostí, obdařená možností volby, začala povyšovat. Stala se satanem, Božím odpůrcem, který do odboje strhl část andělů. Svedl Adama a Evu do hříchu, a tím uvedl ducha vzpoury na naši zemi. Hřích znetvořil Boží obraz v lidech, narušil pořádek ve stvořeném světě a zapříčinil zkázu celé země potopou, jak to představuje historická zpráva v Genesis 1–11. Celé tvorstvo pozoruje náš svět, který se stal jevištěm vesmírného sporu, na jehož

věroučné články i jejich uspořádání odrážely především Krista a jeho kříž, poněvadž „On [Kristus] je jádrem adventistických nauk.“²⁰¹ Zmíněný přístup odvozuje ze spisů Ellen G. Whiteové.²⁰² Pokus o přeskupení věroučných bodů vypadá následovně:

1) Učení o Bohu (Teologie)

- Velký spor
- Trojice
- Otec
- Boží sebezjevení

2) Učení o člověku (Antropologie)

- Stvoření člověka
- Pád člověka

3) Učení o Kristu (Christologie)

- Syn
- Život, smrt a vzkříšení
- Přímluva

4) Učení o spáse

- Duch svatý
- Zkušenost spasení
- Křesťanské jednání

5) Učení o církvi (Ekleziologie)

- Církev
- Křest
- Večeře Páně
- Jednota v Těle

---

konci bude Bůh lásky obhájen. Na pomoc v tomto sporu posílá Kristus svému lidu Ducha svatého a věrné anděly, kteří mají věřící vést, chránit a podporovat na cestě spasení.“ (*Církevní řád*. 19. revidované vydání z roku 2016. Praha: Církev adventistů sedmého dne, 2016, s. 149. ISBN 978-80-88026-07-5.)

201 GULLEY, Norman R. The Cosmic Controversy. *Journal of the Adventist Theological Society*. 1996, 7(2), s. 87.

202 Například: „Kristova oběť jako smíření za hřích je velká pravda, kolem níž se shlukují ostatní pravdy. Každá pravda Božího slova – od Genesis po Zjevení – se musí studovat ve světle, které proudí z kříže Kalvárie.“ (WHITE, Ellen G. *Gospel Workers*. Washington, DC: Review and Herald, 1915, s. 315.) Dále kupříkladu: „Oběť smíření, Kristova spravedlnost je pro nás zcela zásadním středem veškeré pravdy“ (WHITE, Ellen G. *Missionary Work. The Review and Herald*. 1891, 68(38), s. 593.) Nebo: „Ze všech vyznávajících křesťanů by měli adventisté sedmého dne vynikat ve vyvyšování Krista před světem.“ (WHITE, Ellen G. *Gospel Workers*. Washington, DC: Review and Herald, 1915, s. 156.)

- Správcovství
  - Manželství a rodina
- 6) Adventistická specifika
- Ostatek a misie
  - Zákon
  - Sobota
  - Duchovní dary
  - Dar proroctví
- 7) Učení o posledních věcech (Eschatologie)
- Druhý příchod
  - Smrt a vzkříšení
  - Milénium
  - Nová země

Uvedené rozdělení do šesti hlavních kategorií (sedmou tvoří adventistické věroučné zvláštnosti) do středu klade Ježíše (kategorie 3) a jeho dílo (kategorie 4), přičemž všechny věroučné články odpovídají posloupnosti biblického metanarativu. Podle Gulleyho se takto uspořádané věroučné články dají vyprávět jako příběh o sedmi dějových částech:²⁰³

- 1) Kosmický spor
- 2) Pohled na Boha, který byl zpochybněn prostřednictvím obvinění Satana
- 3) Stvoření člověka a jejich zapojení do kosmického sporu
- 4) Kristus přichází, aby zjevil, jaký Bůh je a aby zachránil lidstvo
- 5) Poznání významu spasení
- 6) Ti, kteří jsou společně spaseni, tvoří církev
- 7) Církev postupuje dějinami k posledním událostem a vyřešení kosmického sporu

Ján Barna. Jiný adventistický systematický teolog Ján Barna se ve svém článku s názvem „How to Tell the Bible and its Fundamental Beliefs as One Powerful Story“²⁰⁴ pokouší vytvořit „adventistické narativní vyznání“. Podle Barny totiž není z narativního hlediska zcela zřejmé, kam věroučné články v současné podobě míří.

---

²⁰³ Tamtéž, s. 92.

²⁰⁴ BARNA, Ján. How to Tell the Bible and its Fundamental Beliefs as One Powerful Story. *Spectrum*. 2017, 45(1), 12-19.

Není jasné kde začínají, co je uprostřed, kde končí a jaký děj představují.²⁰⁵ Dají se však rozdělit do sedmi hlavních teologických témat (jestliže pomineme bod 1 a spojíme dohromady body 6 a 8):²⁰⁶

- 1) Epistemické a metodologické vyznání (Preamble a 1)
- 2) Učení o Bohu (2, 3, 4, 5)
- 3) Učení o stvoření (6)
- 4) Učení o hříchu (7, 8)
- 5) Dosažení spásy (9)
- 6) Uplatnění spásy / posvěcení (10, 11)
- 7) Ekleziologie (12-18)
- 8) Uplatnění spásy / posvěcení (19-23)
- 9) Eschatologie (24-28)

Děj současných věroučných článků lze podle Barny rozpoznat pouze za pomoci krátkého teologického komentáře či vysvětlení, které jednotlivé věroučné body vzájemně propojí.²⁰⁷ Bez bližšího vysvětlení čtenáři vůbec nemusí příběh, který stojí za jednotlivými články, vůbec postřehnout.²⁰⁸ Východisko vidí Barna ve vytvoření narativního vyznání, které „lze použít společně s věroučnými články nebo dokonce samostatně pro různé typy posluchačů.“²⁰⁹ Přínosem takového vyznání je „připravit mysl čtenářů dvaceti osmi věroučných článků tak, aby je četli v rámci konkrétního příběhu.“²¹⁰ Jak by mělo adventistické narativní vyznání vypadat?

V první řadě musí odrážet biblický metanarativ,²¹¹ který lze rozdělit do sedmi dějství:²¹²

- 1) Ráj
- 2) Pád

---

205 Tamtéž, s. 13.

206 Tamtéž, s. 13-14.

207 Zmíněné vysvětlení poskytuje uvedený článek Jána Barny nebo například SOUZA, Elias Brasil de. Reviewing our Fundamental Beliefs. *Dialogue*. 2019, 31(1), 9-13.

208 Tamtéž, s. 15.

209 Tamtéž, s. 19.

210 Tamtéž, s. 19.

211 Je nutno podotknout, že Ján Barna používá pojem „metanarativ“ jinak než Norman Gulley, který pojem používá pro označení „Velkého sporu“.

212 Tamtéž, s. 15-17.

- 3) Zaslíbení
- 4) Náhlá změna
- 5) Naplnění
- 6) Soud
- 7) Nová země

Ukázka z narativního vyznání (První dějství):

„Na počátku stvořil Bůh svět. Svět byl dobrý, plný života, míru a harmonie. Všechny živé bytosti čerpaly život a dech od Boha, který je laskavým a pečlivým udržovatelem všeho, co existuje. První lidé, Adam a Eva, znali Boha tváří v tvář a milovali Ho.“²¹³

Současný věroučný článek o stvoření:

„Bůh zjevil v Písmu spolehlivou a historickou zprávu o své stvořitelské činnosti. Stvořil vesmír a v nedávném šestidenním stvoření učinil „nebe, zemi, moře i všechno, co je v nich, a odpočinul sedmého dne“. Tak ustanovil sobotu jako trvalý památník svého díla vykonaného a dokončeného v průběhu šesti doslovných dnů, které společně se sobotou představovaly stejnou jednotku času, jaká je dnes nazývána týdnem. První muž a žena byli učiněni k Božímu obrazu jako vrcholné dílo stvoření. Obdrželi vládu nad světem a zodpovědnost pečovat o něj. Svět byl po dokončeném stvoření „velmi dobrý“ a zvěstoval Boží slávu.“²¹⁴

2.3.3. Další návrhy k úpravám

Když se R. Pöhler zamýšlí nad otázkou, jaké základní prvky by mělo obsahovat „žádoucí“ adventistické vyznání víry, na prvním místě uvádí stručnost. Vyznání víry by mělo být co nejstručnější: „Pár odstavců nebo článků, které se vejdu na jednu stránku, by byly dostatečné.“²¹⁵ V současné podobě obsahují věroučné články 4200 slov, a tudíž nejsou snadno zapamatovatelné.²¹⁶

Adventistický teolog Fritz Guy v roce 2004 ohledně věroučných článků napsal:

---

213 Tamtéž, s. 17.

214 *Církevní řád*. 19. revidované vydání z roku 2016. Praha: Církev adventistů sedmého dne, 2016, s. 148. ISBN 978-80-88026-07-5.

215 PÖHLER, Rolf. Fundamental Beliefs: Curse or Blessing? *Spectrum*. 2015, 43(2), s. 31.

216 Tamtéž, s. 31. Je nepochybné, že kratší znění se pamatuje snáz než znění dlouhé. Otázka ale zní, zda se pak „krátké“ věroučné prohlášení nestane příliš obecným a věroučně nicneříkajícím dokumentem, do kterého si každý promítne vlastní věroučné postoje.

„Mohlo se udělat více a příště by se mělo udělat více.“²¹⁷ V článku uvádí několik námitek nebo návrhů ke „zlepšení“ adventistického vyznání víry. Za nejzávažnější však pokládá větší zapojení žen do vytváření či upravování věroučných článků, neboť tvoří stejně jako muži polovinu členské základny. Věřoučných články ve znění z roku 1980 jsou podle něj „mužským“ dokumentem.

2.4. Sola scriptura nebo prima scriptura?

K diskuzi nad věroučnými výroky Církve adventistů sedmého dne, připojujeme i úryvek z debaty, která probíhá mezi adventistickými teology v oblasti biblické hermeneutiky. S věroučnými články hermeneutika úzce souvisí, neboť adventisté sedmého dne považují Písmo za „autoritativní základ učení“. Pojetí hermeneutiky ve vztahu k Bibli tudíž představuje vlivný prvek, který působí na vývoj, podobu a obsah adventistické věrouky. V otázce, jakou hermeneutickou metodu při výkladu Písma používat se však adventističtí teologové obecně neshodují. Samuel Koranteng-Pipim je přesvědčen, že důvodem současného teologického napětí v Církvi adventistů sedmého dne je právě nesoulad ve způsobu výkladu Písma. Jinak řečeno, teologicko-věřoučná „krize má co dočinění s protichůdnými pohledy uvnitř církve na povahu, autoritu a interpretaci Písma.“²¹⁸ Současná teologická diskuze ohledně hermeneutiky je pestrá a hutná. Proto je zde představen pouze výňatek z debaty ohledně zásady „sola scriptura“.²¹⁹

Jak podotýká F. Canale, věroučný článek o Písmu svatém²²⁰ v současné podobě

---

217 GUY, Fritz. Uncovering the Origins of the Statement of Twenty-seven Fundamental Beliefs. *Spectrum*. 2004, 32(3), s. 27.

218 KORANTENG-PIPIM, Samuel. *Receiving the Word*. Berrien Springs: Berean Books, 1996, s. 9. ISBN 1-890014-00-1.

219 Podrobnější zmapování adventistické hermeneutiky poskytují například A. Timm v souvislosti s inspirací Písma (viz TIMM, Alberto R. A History of Seventh-day Adventist Views on Biblical and Prophetic Inspiration (1844–2000). *Journal of the Adventist Theological Society*. 1999, 10(1-2), 486-542.) J. Barna se také soustřeďuje na adventistickou teologicko-hermeneutickou diskuzi, a to v souvislosti s ordinací žen do kazatelské služby. (viz BARNA, Ján. *Ordination of Women in Seventh-day Adventist Theology*. Belgrade: Preporod, 2012. ISBN 978-86-423-0358-1.)

220 „Písmo svaté, Starý i Nový zákon, je psané Boží slovo, které bylo dáno Boží inspirací. Inspirovaní autoři mluvili a psali pod vlivem Ducha svatého. V tomto slově Bůh svěřil lidstvu poznání nezbytné ke spasení. Písmo svaté je nejvyšším, autoritativním a neomylným zjevením Boží vůle. Je měřítkem charakteru, zkušebním kamenem zkušeností, autoritativním základem učení a spolehlivým záznamem Božích činů v dějinách. (Ž 119,105; Př 30,5,6; Iz 8,20; J 17,17; 1Te 2,13; 2Tm 3,16,17; Žd 4,12; 2Pt 1,20,21).“ (*Církevní řád*. 19. revidované vydání z roku 2016. Praha: Církev adventistů sedmého dne, 2016, s. 147. ISBN 978-80-88026-07-5.)

sice nepřímou vyjadřuje „tota“ a „prima“ scriptura, avšak vůbec nezmiňuje zásadu „sola scriptura“.²²¹ Zdá se, že zmíněný „nedostatek“ částečně doplňuje jiný oficiální dokument církve s názvem „Methods of Bible Study“ z roku 1986, který prohlašuje, že „Bible je Boží slovo a pouze ono je měřítkem, kterým se musí prověřovat všechny nauky a zkušenosti.“²²² I když je použit výraz „pouze Bible“, není zásada „sola scriptura“ vyjádřena přímo ve své původní latinské podobě.

Výraz „sola scriptura“ je zřetelně představen až v reprezentativní (polooficiální) literatuře²²³ adventistů sedmého dne. Například v knize „Adventisté sedmého dne věří...“ se píše: „Adventisté sedmého dne plně podporují reformační princip sola scriptura (tj. jedině Písmo).“²²⁴ Podobně se k reformační zásadě „sola scriptura“ hlásí i kapitola o biblické interpretaci z knihy „Handbook of Seventh-day Adventist Theology“, kde se „sola scriptura“ uvádí jako první ze základních zásad pro výklad Bible.²²⁵

V posledních letech o zásadě „sola scriptura“ probíhá mezi adventistickými teology diskuze, jejíž část je stručně představena v níže uvedených podkapitolách.

2.4.1. Zastánci zásady „sola scriptura“

Norman Gulley. Jedním z hlavních představitelů adventistického proudu myšlení, který se hlásí k „sola scriptura“, je systematický teolog Norman Gulley. V předmluvě k své čtyřsvazkové „Systematic Theology“ se ptá: „Co je základem teologie? To je nejdůležitější otázka, které evangelikálové čelí.“ Následně podává jednoznačnou odpověď: „Základem [této] systematické teologie je sola scriptura.“²²⁶ Gulley používá sola scriptura ve dvou rovinách – hermeneuticky (Písmo vykládá Písmo) a v oblasti autority (doslova „Písmo je jedinou náboženskou autoritou

---

221 CANALE, Fernando. Sola Scriptura and Hermeneutics. *Andrews University Seminary Studies*. 2012, 50(2), s. 197.

222 REID, George, ed. *Understanding Scripture*. Silver Spring: Biblical Research Institute, 2005, s. 330. ISBN 978-0-925675-17-0.)

223 Za reprezentativní literaturu lze považovat takové publikace, které sice nebyly schváleny a odhlasovány na zasedání Generální konference, ale byly vydány buď přímo Generální konferencí nebo její přidruženou složkou (například kazatelské oddělení).

224 *Adventisté sedmého dne věří...* Praha: Advent-Orion, 1999, s. 274. ISBN 80-7172-102-6.

225 DAVIDSON, Richard M. Biblical Interpretation. In DEDEREN, Raoul, ed. *Handbook of Seventh-day Adventist Theology*. Hagerstown: Review and Herald, 2000, s. 60. ISBN 0-8280-1460-4.

226 GULLEY, Norman R. *Systematic Theology: Prolegomena*. Berrien Springs: Andrews University Press, 2003, s. xxii. ISBN 978-1-883925-37-6.

v křesťanství“).²²⁷ Gulleyho chápání „sola scriptura“ lze ukázat například v oblasti nauky o stvoření. Ve třetím svazku „Systematic Theology“ se ptá, proč tolik upřímných křesťanů přijímá teorii „day-ages“, která připouští téměř 5 miliard let evoluce. Uvádí, že nezpochybňuje jejich upřímnost, ale podle něj „očividně nepoužívají biblickou hermeneutiku, která nechává Písmo vykládat Písmem (sola-tota-prima Scriptura).“²²⁸ Gulley se snaží dokázat, že „stvoření světa v šesti doslovných, po sobě jdoucích, návazných dvaceti čtyř hodinových dnech je historickou skutečností.“²²⁹ Podle Gulleyho není při zjišťování odpovědi na otázku, jak se stvoření odehrálo, potřeba dívat se jinak než do Písma.²³⁰ Největší autoritou v otázce, jak došlo ke stvoření, totiž není podle věda (evoluční teorie) ale Kristus, který měl „přímé poznání o vlastní stvořitelské činnosti.“²³¹ Čtvrté přikázání napsané Kristovým prstem na desky Desatera pokládá zmíněný teolog za Kristův „božský komentář“ k popisu stvoření v Genesis:²³² „protože šest dní Hospodin dělal nebesa a zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmý den odpočinul. Proto Hospodin požehnal sobotní den a posvětil ho.“²³³ V uvedeném biblickém textu podle Gulleyho „Kristus jasně potvrzuje, že stvořitelský týden byl doslovným, historickým a nadpřirozeným dílem Božím.“²³⁴

Fernando Canale. Dalším výrazným zastáncem „sola-tota-prima scriptura“ je v adventistické církvi systematický teolog Fernando Canale.²³⁵ Na uvedené zásadě „stojí a padá Kristova církev ostatku“.²³⁶ Podle tohoto myslitele „protestantští teologové nikdy nepoužili zásadu sola scriptura k vytvoření hermeneutických zásad

---

227 Tamtéž, s. xxii.

228 GULLEY, Norman R. *Systematic Theology: Creation, Christ, Salvation*. Berrien Springs: Andrews University Press, 2012, s. 1-2. ISBN 978-1-883925-71-0.

229 Tamtéž, s. xxi.

230 Tamtéž, s. 4.

231 Tamtéž, s. 1.

232 Tamtéž, s. 1.

233 Překlad převzat z *Bible: Český studijní překlad*. Praha: KMS, 2009. ISBN 978-80-86449-61-6.

234 GULLEY, Norman R. *Systematic Theology: Creation, Christ, Salvation*. Berrien Springs: Andrews University Press, 2012, s. 1. ISBN 978-1-883925-71-0.

235 Podle adventistického teologa Aleksandra S. Santrace přispěl F. Canale do adventistické diskuze ohledně sola scriptura zřejmě nejvýrazněji. (viz SANTRAC, Aleksandar S. The Sola Scriptura Principle in the Current Debate. *Journal of the Adventist Theological Society*. 2013, 24(1), s. 123)

236 CANALE, Fernando. The Eclipse of Scripture and the Protestantization of the Adventist Mind: Part 1. *Journal of the Adventist Theological Society*. 2010, 21(1-2), s. 161.

své teologické metody. A proto protestantismus nikdy nevytvořil systematickou teologii sola scriptura.²³⁷ Jak rozumí jednotlivým částem zásady „sola-tota-prima scriptura“ vysvětluje následovně:

- Sola scriptura znamená, že „nauky Bible, nikoliv vědy, filosofie, tradice nebo zkušenosti jsou zdrojem zvláštního zjevení, které máme, abychom poznali Boha, jeho myšlení, vůli a jeho dílo pro nás.“²³⁸
- Tota scriptura znamená, že „Bible je ve své celistvosti – tedy Starý i Nový zákon – a historické kontinuitě normativním zdrojem pro křesťanskou teologii.“
- Prima Scriptura znamená, že „přirozené zjevení (Řím 1:19-20) se musí interpretovat a chápat na základě nauk Písma v jeho celistvosti, a nikoliv na základě vědy, tradice nebo zkušenosti.“

Na „sola scriptura“ podle stál raný adventismus, protože „interpretoval celé Písmo ve světle nauky o nebeské svatyni.“²³⁹ Nauka o nebeské svatyni má sloužit jako hermeneutický klíč k „poznání úplné a harmonické soustavě biblické pravdy.“²⁴⁰ K uvedenému přístupu by se adventisté měli znovu vracet zvláště v současnosti, kdy adventistické myšlení podléhá „protestantizaci“, která pramení mimo jiné ze změny hermeneutického klíče – nebeskou svatyni v úloze makro-hermeneutického klíče vyměnilo evangelium. Takový přístup však „stojí na tradici a znamená odmítnutí zásady sola-tota-prima Scriptura.“²⁴¹

Podle adventistického teologa Aleksandra Santraca se zdá „že Canale podporuje postoj ‚tradice 0‘ – jmenovitě postoj představitelů radikální reformace, kteří tvrdí, že nic kromě Bible není základem teologického systému (solo scriptura).“²⁴²

---

237 Tamtéž, s. 147.

238 CANALE, Fernando. The Message and the Mission of the Remnant. In RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, ed. *Message, Mission and Unity of the Church*. Hagerstown: Review and Herald, 2013, s. 275. ISBN 978-0-925675-21-7.

239 CANALE, Fernando. The Eclipse of Scripture and the Protestantization of the Adventist Mind: Part 1. *Journal of the Adventist Theological Society*. 2010, 21(1-2), s. 147.

240 Tamtéž, s. 132.

241 Tamtéž, s. 160.

242 SANTRAC, Aleksandar S. The Sola Scriptura Principle in the Current Debate. *Journal of the Adventist Theological Society*. 2013, 24(1), s. 124. Princip „solo scriptura“ však podrobně kritizuje Keith A. Mathison. „Solo scriptura“ se podle Mathisona vyznačuje zejména dvěma důrazy: (1) Bible není jediná neomylná autorita, ale jediný základ autority; (2) Tradice není dovolena v žádném smyslu. (Srovnej MATHISON, Keith A. *The Shape of Sola Scriptura*. Moscow: Canon Press, 2001, s. 238. ISBN 978-1-88576-774-5.) Mathison rozděluje své kritické poznámky k „solo scriptura“ či „tradice 0“ do šesti skupin (problémy biblické, hermeneutické, historické, teologické, praktické a autonomie). Zde zmíníme pouze

John Peckham. K hermeneutické zásadě „sola scriptura“ se z adventistických teologů vyjádřil rovněž John Peckham.²⁴³ Ve vztahu k „sola scriptura“ se podle tohoto systematického teologa objevují především dvě hrozby:

- izolacionismus, tedy „sklon některých lidí považovat jejich teologické porozumění za výsledek [zásady] ‚já a pouze moje Bible‘.“²⁴⁴ Izolacionista je tedy člověk, který často „chybně zaměňuje osobní interpretaci za význam Bible, čím nevědomky přenáší autoritu z Písma na sebe.“²⁴⁵
- postoj, který „činí z kréd a vyznání víry normativní měřítko pro interpretaci Písma.“²⁴⁶

Peckham připomíná, že v otázce, co „sola scriptura“ přesně znamená, není shoda.²⁴⁷ Představuje však vlastní přístup, kterým se pod názvem „canonical sola scriptura“ snaží vyhnout oběma zmíněným nebezpečím. Písmo má jedinečnou autoritou ve třech směrech:²⁴⁸

- Písmo je jedinečně neomylným zdrojem božského zjevení, který je společně přístupný
  - Pouze Písmo poskytuje dostatečný a plně spolehlivý základ pro teologii
  - Písmo je jedinečně autoritativní a je poslední normou teologické interpretace
- Peckham také popisuje, jak by „sola scriptura“ neměla vypadat. Princip „sola

---

dvě výtky z oblasti hermeneutické a teologické. V souvislosti s hermeneutikou je významným problémem „solo scriptura“ „subjektivita, do které vrhá všechny hermeneutické pokusy.“ Dále Mathison vysvětluje: „Problém je, že existují různé interpretace Písma a křesťanům se říká, že mohou být vyřešeny jednoduchým odvoláním se na Písmo. Je však možné vyřešit problém různých interpretací odvoláním se na další interpretaci Písma?“ (Tamtéž, s. 246.) Za nejvýznamnější teologický problém „solo scriptura“ považuje Mathison otázku kánonu. Zastánci uvedené zásady prohlašují, že „Bible je jedinou autoritou, protože biblické knihy jsou inspirované, avšak Bible nikde neobsahuje inspirovaný seznam inspirovaných knih. To znamená, že solo scriptura může tvrdit, že Písmo je jedinou autoritou, ale nedokáže s naprostou jistotou určit, co je Písmo.“ (Tamtéž, s. 248.)

243 Viz například PECKHAM, John C. *Canonical Theology*. Grand Rapids: Eerdmans, 2016. ISBN 978-0-8028-7330-9. Nebo také PECKHAM, John C. *Understanding Sola Scriptura*. In CAMPBELL, Michael W. a Nikolaus STAELMAJER, ed. *Here We Stand*. Nampa: Pacific Press, 2017, s. 57-64. ISBN 978-0-8163-6334-6.

244 Tamtéž, s. 57.

245 Tamtéž, s. 57.

246 Tamtéž, s. 57.

247 Tamtéž, s. 57.

248 Tamtéž, s. 60.

scriptura“ neznamená, že:²⁴⁹

- Písmo je jediný zdroj poznání
- Písmo vylučuje rozum, nevyžaduje žádnou interpretaci nebo že osobní interpretace představuje správné porozumění Písma
- Komunity a tradice, ať minulé či přítomné, se mají přehlížet
- Veškerá nauka vyžaduje přímé biblické výroky

2.4.2. Zastánci zásady „prima scriptura“

Woodrow Whidden. Uvedený teolog poukazuje na věroučný pluralismus křesťanských církví, které se hlásí k Bibli jako jediné autoritě a navrhuje, aby se „hesla jako sola scriptura nebo No Creed, but Bible odložila stranou.“²⁵⁰ Východiskem z „trapné a pluralistické“ slepé uličky je podle Whiddena metoda čtyřúhelníku,²⁵¹ která se vyznačuje heslem prima scriptura. Pravidlo „prima scriptura“ na jedné straně „odráží konzervativně-protestantský zájem o normativní konečnost biblické autority, ale zároveň realisticky přiznává, že i jiné prvky (jako například tradice, rozum a zkušenost) hrají v interpretačním a věroučným vývoji vlivnou formativní úlohu.“²⁵²

Fritz Guy. Představitelem směru, který obhajuje „prima scriptura“ je i Fritz Guy. Ve své knize „Thinking Theologically“ píše: „Přesněji řečeno, reformační motto sola scriptura ‚pouhým Písmem‘ bylo vždy polemickou nadsázkou. Původně mělo sloužit k napadení římskokatolického důrazu na církevní tradici pro náležitou interpretaci Písma, avšak v pozdější době se často používalo a používá k úniku od otázek, které klade světské poznání tradičním interpretacím víry. Historicky i zkušenostně je přesnější motto prima scriptura ‚Písmem ze všeho nejdříve‘. Ještě o něco lepší by možná bylo prohlášení něčeho jako je wesleyánský čtyřúhelník, který je složen z Písma, tradice, rozumu a zkušenosti.“²⁵³ Guy tedy odmítá „sola scriptura“ brát doslovně – jde o reformační přehánění v boji s římskokatolickou církevní autoritou. Písmo je sice první, ale nikoliv jediný základ, na němž má teologie stát. Guy tak vytváří mnohem větší

---

249 Tamtéž, s. 61.

250 WHIDDEN, Woodrow. Sola Scriptura, Inerrantist Fundamentalism, and the Wesleyan Quadrilateral. *Andrews University Seminary Studies*. 1997, 35(2), s. 216.

251 Tamtéž, s. 215

252 Tamtéž, s. 217.

253 GUY, Fritz. *Thinking Theologically*. Berrien Springs: Andrews University Press, 1999, s. 137. ISBN 978-1-883925-27-7.

prostor pro ostatní vědní obory: „Úkolem Písma není poskytovat zkratku k poznání, které je přístupné rovněž prostřednictvím fakticko-badatelských, tvořivě-uměleckých a teoreticko-konstruktivních disciplín.“²⁵⁴ Písmo „nás má učit to, co věda nemůže, což je to, co lidé potřebují vědět nejvíce: smysl života a jeho ohodnocení – a poučit nás nikoliv o porozumění fyziologii zvířat nebo paleontologie, ale o spasení prostřednictvím víry v Krista Ježíše.“²⁵⁵

Aleksandar Santrac. Dalším přívržencem „prima scriptura“ je Aleksandar Santrac. Podle Santrace si adventismus v průběhu dějin osvojil vlastní tradici, která „je založená na vlivných naukách svých zakladatelů a průkopníků.“²⁵⁶ Pokud „se zásadě sola scriptura rozumí jako prima scriptura, adventistická teologie by měla být schopna hodnotit a měřit všechny mimobiblické zdroje včetně nejautoritativnějších forem adventistické tradice. Jinak bychom museli zásadu ‚pouze Písmo‘ odložit a mimobiblické zdroje považovat za stejně důležité a autoritativní jako Boží slovo...“²⁵⁷ Santrac nepopírá sola scriptura, avšak zároveň dodává, že „sola scriptura se ve skutečnosti přeměňuje na prima scriptura anebo na prvenství Písma nad veškerou tradicí církve.“²⁵⁸

---

254 Tamtéž, s. 144. Mezi zmíněné obory patří například zkoumání energie, hmoty (atomy, molekuly), života (buňka, zvíře) i člověka. (Tamtéž, s. 142.)

255 Tamtéž, s. 140.

256 SANTRAC, Aleksandar S. Scripture and tradition. *Dialogue*. 2015, 27(3), s. 10.

257 Tamtéž, s. 10.

258 Tamtéž, s. 9.

Závěr

Na předchozích stránkách jsme v rámci historicko-hermeneutických souvislostí zmapovali tvorbu adventistických teologů, která se dotýká věroučných článků a vycházela v období od devadesátých let minulého století až po současnost, čímž je naplněn cíl vytyčený v úvodu předložené diplomové práce. Jednotlivé části práce ukazují, že:

- a) **věřoučné články v posledním čtvrtstoletí rozhodně nejsou mezi adventistickými teology na okraji zájmu.** Naopak, současná teologická diskuze o církevní nauce vyjádřená v 28 základních věroučných bodech je živá stejně jako jsou živé i samotné věroučné články, které během dějin Církve adventistů sedmého dne prošly mnohými změnami a jsou k dalším změnám stále pootevřeny.
- b) **v přístupu k církevní věrouce je mezi počátkem adventistického hnutí a současností obrovský rozdíl.** První adventističtí představitelé odmítali kréda a za jedinou věroučnou autoritu považovali Písmo. Církev přišla s prvním uceleným „souhrnem víry“ až v roce 1872, avšak s důrazným upozorněním, že se nejedná o věroučné články ani krédo a u členů nemá autoritu.²⁵⁹ Postupně však autorita věroučného prohlášení církve měnila z deskriptivní na preskriptivní. Dnes je při vstupu do církve požadován veřejný souhlas s oficiálními 28 věroučnými články, přičemž jejich popírání patří mezi závažné důvody pro vyloučení z církevního společenství.²⁶⁰
- c) **pojem krédo, který adventisté sedmého dne vztahují pouze a jedině na Bibli, je nejednoznačný a matoucí.** Z etymologického hlediska totiž věroučné články krédem jsou. Krédo totiž označuje něco, čemu se věří. Avšak historický význam kréda, který představuje neměnný věroučný dokument, na adventistické věroučné články vztáhnout nelze, protože se v průběhu dějin mění a jsou ke změnám stále otevřeny.
- d) **adventističtí teologové potvrzují hodnotu a význam věroučných článků pro církev i jednotlivé členy, přestože se vždy neshodují v otázce, jakou**

---

²⁵⁹ Srovnej *A Declaration of the Fundamental Principles, Taught and Practiced by the Seventh-Day Adventists*. Battle Creek: Steam Press, 1872.

²⁶⁰ Srovnej *Církevní řád*. 19. revidované vydání z roku 2016. Praha: Církev adventistů sedmého dne, 2016, s. 53. ISBN 978-80-88026-07-5.

úlohu mají věroučné články plnit. Vícehlasně vyzdvihují význam věrouky pro spásu a spiritualitu člověka, identitu a transparentnost církve. Zejména K. Donkor poukazuje i na další přínos věroučných článků, který spatřuje v oblasti misijní činnosti, katecheze, křtu, homiletiky i liturgie. Největší spor vyvolává otázka, zda mají věroučné články sloužit jako měřítko ortodoxie a nástroj, kterým se posuzují členové církve. Rozdílné odpovědi dostáváme i v otázce hermeneutické – mají být věroučné články brýlemi, kterými čteme Písmo?

- e) adventističtí myslitelé poukazují na nedostatky v uspořádání a znění věroučných článků a navrhují konkrétní změny.** Jedna část teologů prosazuje takové uspořádání, které zohledňuje důležitost jednotlivých nauk. Rozděluje učení církve na podstatné a méně podstatné, případně na křesťanské a adventistické. Uvedené rozdělování však kritizuje Fowler, který se domnívá, že adventistická nauka je vskutku cele křesťanská. Druhá část se snaží na věroučné články uplatnit biblický metanarativ. N. Gulley přehazuje pořadí věroučných článků tak, aby zrcadlilo posloupnost „Velkého sporu“. J. Barna se pokusil vytvořit narativní vyznání víry, které odráží biblický příběh od knihy Genesis až po Zjevení a pomáhá vnímat věroučné články v rámci velkého příběhu Bible. Objevují se také námitky vůči množství slov aktuálního znění věroučného prohlášení, a naopak nedostatku žen, které se na tvorbě věroučných článků podílely.
- f) Obsah a podobu věroučných článků do značné míry určuje biblická hermeneutika. Avšak přístup k výkladu Písma není na teologické půdě adventismu rozhodně jednotný,** což potvrzuje nástin teologické diskuze ohledně zásady sola scriptura. Zmíněný reformační princip, ke kterému se nepřímou hlásí i církve, zastávají kupříkladu N. Gulley, F. Canale nebo J. Peckham. Avšak někteří teologové z adventistického prostředí prosazují zásadu „prima scriptura“ a doporučují spíše metodu „čtyřúhelníku“ složenou z Písma, tradice, rozumu a zkušenosti.
- g) Ellen G. Whiteová s autoritou post-kanonické prorokyně a mírou inspirace, která se neliší od inspirace biblických pisatelů, výrazně určovala a určuje podobu učení adventizmu.** Prostřednictvím daru proroctví (například ve vidění) církvi přinášela nebo potvrzovala správný výklad Písma. I když Písmo vykládala s prorockou autoritou, zastávala pravidlo „sola scriptura“ a vlastní prorocký dar vždy podřizovala Písmu.

Nástin řešení. Smyslem následujících řádků závěru předkládané práce je vrátit se k některým základním otázkám, ve kterých v adventistické teologické diskuzi ohledně povahy, úloh a uspořádání věroučných článků nepanuje shoda a pokusit se v krátkosti naznačit jejich řešení.

Podkapitola s názvem „**Co věroučné články jsou?**“ odhalila, že výraz „krédo“, který se nachází v preambuli k věroučným článkům, není vhodný kvůli své víceznačnosti. Proto je třeba podle nás zmíněný pojem v preambuli buď vysvětlit²⁶¹ nebo nahradit jiným a přesnějším označením.²⁶²

V kapitole „**Proč věroučné články mít?**“ se objevují dvě sporné otázky. První lze položit následovně: „Mají být věroučné články brýlemi, kterými se má číst Písmo?“ V první řadě je podle našeho mínění potřeba přiznat, že k textu „všichni přistupujeme se sadou brýlí, které ovlivňují, co v textu vidíme a čtení textu těmito čočkami může být zkreslující a dezorientující. Tyto brýle tvoří naše dějiny myšlení (nebo nedostatku myšlení) o textu, naše tradice – ať už kritické nebo církevní, naše společenství a naše zkušenosti.“²⁶³ Je zřejmé, že pokud Písmo čte adventista sedmého dne, který se ztotožňuje s obsahem věroučného prohlášení, věroučné články představují předporozumění, které ovlivňuje výklad biblických textů. Otázka, zda věroučné články mají či nemají být brýlemi, kterými čteme Písmo, tedy není zcela přesná, protože těmito brýlemi jsou, ať si to přejeme či nikoliv. Mnohem důležitější je si zmíněné předporozumění přiznat a být ochoten ho pozměnit.

Druhá otázka zní: „Má být církevní věrouka měřítkem pravověrnosti a nástrojem k posuzování ostatních?“ Jak podotýká B. Quash: „zájem o pravdivost či nepravdivost věrouky může naším moderním liberálním uším vyznívat trochu jako zájem puntičkářský nebo dokonce jako návod k netoleranci nebo pronásledování.“²⁶⁴ V současnosti totiž „máme sklon pokládat přesvědčení lidí, a to obzvláště jejich

---

261 Například ve stručné poznámce, v níž se poukáže na etymologický a historický význam tohoto slova.

262 Jedním z možných řešení je nahradit postoj „No Creed, but Bible“ uvedením zásady „sola-tota-prima scriptura“, kterou vynikajícím způsobem definuje Fernando Canale.

263 GUTHRIE, George H. New Testament Exegesis of Hebrews and the Catholic Epistles. In PORTER, Stanley E., ed. *Handbook to Exegesis of the New Testament*. Boston: Brill, 2002, s. 591. ISBN 0-391-04157-6.

264 QUASH, Ben. Prologue. In QUASH, Ben a Michael WARD, ed. *Heresies and How to Avoid Them*. Third printing. London: SPCK, 2009, s. 1. ISBN 978-0-281-05843-3.

náboženské přesvědčení, za jejich vlastní věc, kterou je třeba respektovat.“²⁶⁵ Pokud jde o záležitosti věrouky „neměli bychom jednoduše říct – Já osobně tomu nevěřím, ale ty si samozřejmě můžeš věřit čemu chceš?“²⁶⁶

R. M. Bowman dokládá, že církev podle Nového zákona má právo, dokonce i povinnost zakročit proti bludnému učení, které se v křesťanském společenství vyskytne. Na základě textů z Nového zákona rozlišuje posuzování správné a nesprávné.²⁶⁷ Do skupiny nepatřičných soudů zahrnuje úsudky pokrytecké, nespravedlivé a troufalé. Všimá si ale i ta novozákonní místa, která k posuzování vyzývají. Nový zákon podle Bowmana zřetelně zdůrazňuje, že „máme rozlišovat pravdu od lži a dobro od zla. A máme tak činit nejenom jako jednotlivci, ale společně jako církev.“²⁶⁸ Dále podotýká, že podle nařízení Nového zákona „jsme povinni zavrhnout nejenom bludné prorocké zjevení nebo bludné učení, ale také ty, kteří je přinášejí.“²⁶⁹

Je také nutno podotknout, že obsah víry je jediným rozlišovacím znamením křesťana. Křesťanství totiž „od svých prvopočátků prohlásilo, že ani tvá rasa, ani tvoje pohlaví, ani tvá společenská vrstva ani tvůj věk nemůže nikdy být překážkou k plnému členství v Kristově těle – církvi. Každý se mohl stát křesťanem.“²⁷⁰ Církev adventistů je celosvětovým společenstvím, jehož členové mají rozdílnou kulturu, životní úroveň, vzdělání, věk, barvu pleti nebo politické zřízení. Právě obsah víry vyjádřený ve věroučných člancích představuje silné pouto, které jednotlivé adventisty sedmého dne spojuje po celém světě.

Dalším klíčem k řešení je adventistická ekleziologie. Církev adventistů sedmého dne vyhláší, že „církev je společenství věřících, kteří vyznávají Ježíše jako Pána a Spasitele“. Rovněž zdůrazňuje, že „univerzální církev tvoří všichni ti, kteří skutečně věří v Krista.“²⁷¹ Adventisté sedmého dne tedy „neomezují pojetí Boží pravé církve

---

265 Tamtéž, s. 1.

266 BOWMAN, Robert. *Orthodoxy & Heresy*. Grand Rapids: Baker Book House, 1992, s. 27. ISBN 0-8010-1024-1.

267 Tamtéž, s. 27-32.

268 Tamtéž, s. 30. Uvedené tvrzení podkládá následujícími biblickými odkazy: Řím 12:2,9; 1 Kor 12:10, 14:29; 1 Tes 5:19-22. (Tamtéž, s. 30.)

269 Tamtéž, s. 31. Zde Bowman odkazuje na Řím 16:17; Gal 1:6-9; 2Tim 3:16 - 4:4; Tit 3:10-11.

270 QUASH, Ben. Prologue. In QUASH, Ben a Michael WARD, ed. *Heresies and How to Avoid Them*. Third printing. London: SPCK, 2009, s. 1. ISBN 978-0-281-05843-3.

271 *Církevní řád*. 19. revidované vydání z roku 2016. Praha: Církev adventistů sedmého dne, 2016, s. 151. ISBN 978-80-88026-07-5.

pouze na svoji denominaci, ale také ji automaticky nerozšiřují na ostatní křesťanské církve.²⁷² Avšak věroučné články zároveň připomínají, že „v posledních dnech, v čase rozsáhlého odpadnutí, byl ostatek církve povolán zachovávat Boží přikázání a víru Ježíšovu.“²⁷³ Adventisté se s tímto ostatkem ztotožňují²⁷⁴ a proto, jak podotýká Hans K. LaRondelle: „jsou odhodláni obnovovat všechny zanedbávané biblické pravdy nové smlouvy.“²⁷⁵ Zvěstování a obnovování pravdy je tedy součástí poslání Církve adventistů sedmého dne, jež by bez věroučných článků, které představují současný církevní konsenzus ohledně biblické pravdy, společné povědomí víry založené pouze na Písmu²⁷⁶ nebylo možné.

Souhlasíme proto s C. V. Pospíšilem, který tvrdí, že „pokud má mít církevní společenství určitou identitu, pluralismus musí mít určité meze. Bezmezný pluralismus není nic jiného než synonymum neidentity, beztvarosti, ztráty vlastní tváře.“²⁷⁷ Mezi vytyčenými hranicemi ale musí zůstat prostor pro teologické „dýchání“. Je třeba obezřetně zvažovat každou změnu, každé upřesnění i rozšíření věroučných článků, protože „když se někdo rozhodne vše vyřešit, nadělá víc škody než užitku.“²⁷⁸

Rozepři v kapitole „**Jak věroučné články uspořádat?**“ vyvolala otázka, zda rozlišovat mezi křesťanskou a adventistickou částí církevní věrouky. Je pravda, že rozdělení jednotlivých nauk na křesťanskou a adventistickou část napomáhá přesnějšímu vymezení vlastní identity a zdůraznění doktrinálních průsečíků

---

272 MUELLER, Ekkehardt. The Universality of the Church in the New Testament. In RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, ed. *Message, Mission, and Unity of the Church*. Silver Spring: Review and Herald, 2013, s. 37. ISBN 978-0-925675-21-7.

273 Tamtéž, s. 151.

274 Součástí křestního slibu je následující otázka: „Přijímáte a věříte, že Církev adventistů sedmého dne je podle biblického proroctví církví ostatku a že lidé z každého národa, rasy a jazyka jsou zváni a přijímáni do jejího společenství? Přejete si stát se členy místního sboru této celosvětové církve?“ (*Církevní řád*. 19. revidované vydání z roku 2016. Praha: Církev adventistů sedmého dne, 2016, s. 40. ISBN 978-80-88026-07-5.)

275 LARONDELLE, Hans K. The Remnant and the Three Angels' Messages. In DEDEREN, Raoul, ed. *Handbook of Seventh-Day Adventist Theology*. Hagerstown: Review and Herald, 2000, s. 887. ISBN 0-8280-1460-4.

276 DAVIDSON, Richard M. The Role of the Church in the Interpretation of Scripture. In RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, ed. *Message, Mission and Unity of the Church*. Hagerstown: Review and Herald, 2013, s. 333. ISBN 978-0-925675-21-7.

277 POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria*. Druhé vydání. Praha: Krystal OP, 2010, s. 116. ISBN 978-80-87183-16-8.

278 Tamtéž, s. 117.

s ostatními církvemi. Zároveň je však třeba podotknout, že takové rozlišování není zcela přesné, neboť nic jako „obecné křesťanské učení“ není.²⁷⁹ Odkázat lze pouze na učení jednotlivých křesťanských církví, které se v určitých bodech protínají. Některé nauky, které Bruinsma pokládá za obecně „křesťanské“, ve skutečnosti křesťané plně nesdílejí,²⁸⁰ a naopak body učení, které označuje jako „adventistické“ nejsou příznačné pouze pro Církev adventistů sedmého dne.²⁸¹ Přikláníme se proto na stranu Fowlera, který věroučným článkům rozumí jako celku, jehož dělení na adventistickou a křesťanskou část je umělé a přináší s sebou církevní i teologické obtíže. Nejzdařilejší návrh uspořádání věroučných článků podle našeho názoru předložil N. Gulley. Věřoučné články nerozděluje na křesťanské a adventistické, ale přistupuje k nim christocentricky a jednotlivé věroučné body řadí podle adventistického námětu „Velkého sporu“. Základním věroučným bodům tak vtiskl narativní povahu, díky které jsou přehlednější, srozumitelnější a přístupnější.²⁸² Jednotlivé pravdy víry jsou totiž zarámovány do posloupného uceleného příběhu, ve kterém lze najít místo pro každého člověka.

---

279 Světová rada církví (anglicky World Council of Churches) sdružuje více než 500 milionů křesťanů z 350 církví ve více než 110 zemích a oblastech. Cílem tohoto nejširšího ekumenického hnutí je křesťanská jednota. Avšak jediný věroučný základ, který všechny sdružené církve spojuje, představuje pouze první článek Ústavy: „Světová rada církví je společenstvím církví, které vyznávají Pána Ježíše Krista jako Boha a Spasitele podle Písem, a proto se společně snaží naplnit společné poslání k slávě jednoho Boha, Otce, Syna a Ducha svatého.“ (Srovnej Světová rada církví. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2020-07-08]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Světová_rada_c%C3%ADrkv%C3%AD)

280 Například učení o „základních postupech spasení“.

281 Kupříkladu nauka o druhém příchodu.

Seznam použité literatury

Prameny:

Adventisté sedmého dne věří... Praha: Advent-Orion, 1999. ISBN 80-7172-102-6.

A Declaration of the Fundamental Principles, Taught and Practiced by the Seventh-Day Adventists. Battle Creek: Steam Press, 1872.

ANDREWS, John. The Creed of the Evangelical Adventists. *The Review and Herald*. 1869, **XXXIV**(2), 12-13.

A Sketch of the Christian Experience and Views of Ellen G. White. Saratoga Springs: James White, 1851.

Bible: Český studijní překlad. Praha: KMS, 2009. ISBN 978-80-86449-61-6.

BUTLER, George. General Conference Proceedings. *The Review and Herald*. 1883, **60**(46), 732-733.

Církevní řád. 19. revidované vydání z roku 2016. Praha: Církev adventistů sedmého dne, 2016. ISBN 978-80-88026-07-5.

Fifteenth Meeting. *The Review and Herald*. 1946, **123**(30), 197-205.

Fundamental Beliefs. In: *Seventh-day Adventist Church* [online]. Silver Spring: General Conference of Seventh-day Adventists, 2020 [cit. 2020-07-08]. Dostupné z: <https://www.adventist.org/wp-content/uploads/2020/06/ADV-28Beliefs2020.pdf>

Seventh-Day Adventist Year book of Statistics for 1889. Battle Creek: Review and Herald, 1889.

Some Things Which Seventh-day Adventists Believe. *Ellen G. White Writings Website* [online]. 2020 [cit. 2020-01-26]. Dostupné z: <https://m.egwwritings.org/en/book/938.130#130>

The Review and Herald. 1854, **VI**(1).

WHITE, Ellen G. *Counsels on Sabbath School Work.* Washington D.C.: Review and Herald, 1938.

WHITE, Ellen G. *Faith and Works.* Washington, DC: Review and Herald, 1979. ISBN 0-8127-0239-5.

WHITE, Ellen G. *Gospel Workers.* Washington, DC: Review and Herald, 1915.

WHITE, Ellen G. *Selected Messages: Book Three.* Washington, D.C.: Review and Herald, 1980.

WHITE, Ellen G. *Testimonies for the Church: Volume Eight.* Pacific Press: Boise, 1948.

WHITE, Ellen G. *The Great Controversy.* Boise: Pacific Press, 1950.

WHITE, Ellen. A Missionary Appeal. *The Review and Herald*. 1885, **62**(49), 769-770.

WHITE, Ellen. *Manuscript Release No. 760: The Integrity of the Sanctuary Truth*. Washington D.C.: Ellen G. White Estate, 1981.

WHITE, Ellen. *Selected Messages: Book One*. Takoma Park: Review and Herald, 1958.

WHITE, James. Our Present Position. *The Review and Herald*. 1850, **I**(2), 13-15.

WHITE, James. Resolution of the Seventh-day Baptist Central Association. *The Review and Herald*. 1853, **IV**(7), 52-53.

Year Book of the Seventh-day Adventist Denomination. Takoma Park: Review and Herald, 1931.

Sekundární literatura:

ALLRED, Stephen N. Persecution in the Adventist Church? *Ministry*. 2014, **86**(6), 14-16.

BARNA, Ján. How to Tell the Bible and its Fundamental Beliefs as One Powerful Story. *Spectrum*. 2017, **45**(1), 12-19.

BARNA, Ján. *Ordination of Women in Seventh-day Adventist Theology*. Belgrade: Preporod, 2012. ISBN 978-86-423-0358-1.

BOWMAN, Robert. *Orthodoxy & Heresy*. Grand Rapids: Baker Book House, 1992. ISBN 0-8010-1024-1.

BRUINSMA, Reinder. *Facing Doubt*. London: Flankó, 2016. ISBN 978-0-9935405-2-3.

CAMPBELL, Michael. Seventh-day Adventism, Doctrinal Statements, and Unity. *Journal of the Adventist Theological Society*. 2016, **27**(1-2), 98-116.

CANALE, Fernando. Sola Scriptura and Hermeneutics. *Andrews University Seminary Studies*. 2012, **50**(2), 179-205.

CANALE, Fernando. The Eclipse of Scripture and the Protestantization of the Adventist Mind: Part 1. *Journal of the Adventist Theological Society*. 2010, **21**(1-2), 133-165.

CANALE, Fernando. The Message and the Mission of the Remnant. In RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, ed. *Message, Mission and Unity of the Church*. Hagerstown: Review and Herald, 2013, s. 261-286. ISBN 978-0-925675-21-7.

DAVIDSON, Richard M. The Role of the Church in the Interpretation of Scripture. In RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, ed. *Message, Mission and Unity of the Church*. Hagerstown: Review and Herald, 2013, s. 323-344. ISBN 978-0-925675-21-7.

DONKOR, Kwabena. Role of the Fundamental Beliefs in the Church. In RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, ed. *Message, Mission and Unity of the Church*. Hagerstown: Review and Herald, 2013, s. 287-302. ISBN 978-0-925675-21-7.

- DONKOR, Kwabena. The Role of the Statement of Beliefs and Creeds. *Journal of the Adventist Theological Society*. 2005, **16**(1-2), 93-113.
- DOUGLASS, Herbert E. *Messenger of the Lord*. Nampa: Pacific Press, 1998. ISBN 0816316570.
- DOWNING, Larry. Essentials and Accidentals. *Adventist Today*. 2008, **16**(3), 16-18.
- ERICKSON, Millard J. *Concise Dictionary of Christian Theology*. Grand Rapids: Baker Books, 1994. ISBN 0-8010-3029-3.
- FORTIN, Denis. Nineteenth-century Evangelicalism and Early Adventist Statements of Beliefs. *Andrews University Seminary Studies*. 1998, **36**(1), 51-67.
- FOWLER, John M. Do we need doctrines? *Dialogue*. 2012, **24**(1), 13-15.
- FROOM, Le Roy. *Movement of Destiny*. Second Printing. Washington D.C.: Review and Herald, 1971.
- GERATY, Larry. How the Adventist Church Changed its Fundamental Beliefs in San Antonio. *Spectrum*. 2015, **43**(3), 69-72.
- GORDON, Paul. *The Sanctuary, 1844, and the Pioneers*. Washington, DC: Review and Herald, 1983. ISBN 978-0828002172.
- GULLEY, Norman R. *Systematic Theology: Creation, Christ, Salvation*. Berrien Springs: Andrews University Press, 2012. ISBN 978-1-883925-71-0.
- GULLEY, Norman R. *Systematic Theology: Prolegomena*. Berrien Springs: Andrews University Press, 2003. ISBN 978-1-883925-37-6.
- GULLEY, Norman R. The Cosmic Controversy. *Journal of the Adventist Theological Society*. 1996, **7**(2), 82-124.
- GUY, Fritz. Theology. In AAMODT, Terrie Dopp, Gary LAND a Ronald L. NUMBERS, ed. *Ellen Harmon White*. New York: Oxford University Press, 2014, s. 144-159. ISBN 978-0-19-937386-4.
- GUY, Fritz. *Thinking Theologically*. Berrien Springs: Andrews University Press, 1999. ISBN 978-1-883925-27-7.
- GUY, Fritz. Uncovering the Origins of the Statement of Twenty-seven Fundamental Beliefs. *Spectrum*. 2004, **32**(3), 19-29.
- JONES, Clifford. Ellen White and Scripture. In BURT, Merlin D., ed. *Understanding Ellen White*. Nampa: Pacific Press, 2015, s. 45-55. ISBN 9780816357970.
- KIDDER, Joseph. Creeds and Statements of Belief in Early Adventist Thought. *Andrews University Seminary Studies*. 2009, **1**(47), 101-116.
- KINZIG, Wolfram a Markus VINZENT. Recent Research on the Origin of Creed. *The*

- Journal of Theological Studies*. 1999, **50**(2), 535-559.
- KNIGHT, George R. *Setkání s Ellen Whiteovou*. Praha: Advent-Orion, 2001. ISBN 80-7172-588-9.
- KNIGHT, George R. Twenty-seven fundamentals in search of a theology. *Ministry*. 2001, **74**(2), 5-7.
- KNIGHT, George, ed. *Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine*. Berrien Springs: Andrews University Press, 2003. ISBN 1-883925-41-X.
- KNIGHT, George. *Adventismus v proměnách času*. Praha: Advent-Orion, 2003. ISBN 80-7172-553-6.
- KNIGHT, George. *Hledání identity*. Praha: Luxpress, 2007. ISBN 978-80-7130-136-3.
- KORANTENG-PIPIM, Samuel. Do We Need a 28th Fundamental Belief? In KORANTENG-PIPIM, Samuel, ed. *Here We Stand*. Berrien Springs: Adventists Affirm, 2005, s. 101-121. ISBN 0-9677622-1-9.
- KORANTENG-PIPIM, Samuel. *Receiving the Word*. Berrien Springs: Berean Books, 1996. ISBN 1-890014-00-1.
- LAKE, Jud. *Ellen White Under Fire*. Nampa: Pacific Press, 2010. ISBN 0816324085.
- LEVTEROV, Theodore. *Accepting Ellen White*. Nampa: Pacific Press, 2016. ISBN 9780816361984.
- MATHISON, Keith A. *The Shape of Sola Scriptura*. Moscow: Canon Press, 2001. ISBN 978-1-88576-774-5.
- MCLARTY, John. Doctrine and Theology. *Adventist Today*. 1998, **6**(1), 20-21.
- MUELLER, Ekkehardt. The Universality of the Church in the New Testament. In RODRÍGUEZ, Ángel Manuel, ed. *Message, Mission, and Unity of the Church*. Silver Spring: Review and Herald, 2013, s. 19-39. ISBN 978-0-925675-21-7.
- NEWMAN, J. David. How much diversity can we stand? *Ministry*. 1994, **67**(4), 5-26.
- NICHOL, Francis. *Ellen G. Whiteová a její kritici*. Praha: Advent-Orion, 2014. ISBN 978-80-7172-799-6.
- PECKHAM, John C. *Canonical Theology*. Grand Rapids: Eerdmans, 2016. ISBN 978-0-8028-7330-9.
- PECKHAM, John C. Understanding Sola Scriptura. In CAMPBELL, Michael W. a Nikolaus STAELMAJER, ed. *Here We Stand*. Nampa: Pacific Press, 2017, s. 57-64. ISBN 978-0-8163-6334-6.
- PÖHLER, Rolf. *Continuity and Change in Adventist Teaching*. Frankfurt am Main: Lang, 2000. ISBN 978-3-631-33200-9.

- PÖHLER, Rolf. Fundamental Beliefs: Curse or Blessing? *Spectrum*. 2015, **43**(2), 27-34.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Hermeneutika mystéria*. Druhé vydání. Praha: Krystal OP, 2010, ISBN 978-80-87183-16-8.
- QUASH, Ben. Prologue. In QUASH, Ben a Michael WARD, ed. *Heresies and How to Avoid Them*. Third printing. London: SPCK, 2009, s. 1-12. ISBN 978-0-281-05843-3.
- REID, George, ed. *Understanding Scripture*. Silver Spring: Biblical Research Institute, 2005. ISBN 978-0-925675-17-0.
- RICE, Richard. *Reign of God*. Second Edition. Berrien Springs: Andrews University Press, 1997. ISBN 1-883925-16-9.
- RODRÍGUEZ, Ángel M. They're Fundamental. *Adventist World*. 2020, (03), 26.
- SANTRAC, Aleksandar S. Scripture and tradition. *Dialogue*. 2015, **27**(3), 9-11.
- SANTRAC, Aleksandar S. The Sola Scriptura Principle in the Current Debate. *Journal of the Adventist Theological Society*. 2013, **24**(1), 107-126.
- SEIBOLD, Loren. Where Do We Get Our Doctrine? *Adventist Today*. 2013, **21**(2), 24-26.
- SCHWARTZ, R. W. *Light Bearers to the Remnant*. Boise: Pacific Press, 1979.
- SOUZA, Elias Brasil de. Jesus and the 28 fundamental beliefs. *Ministry*. 2019, **91**(2), 6-8.
- SOUZA, Elias Brasil de. Reviewing our Fundamental Beliefs. *Dialogue*. 2019, **31**(1), 9-13.
- The Ellen G. White 1888 Materials*. Washington, D.C.: The Ellen G. White Estate, 1987.
- The Fundamental Beliefs and "Growing in Christ." *Ministry*. 2004, **76**(6), 20-26.
- The inspiration and authority of the Ellen G. White writings. *Ministry*. 1982, **55**(8), 21.
- TIMM, Alberto R. A History of Seventh-day Adventist Views on Biblical and Prophetic Inspiration (1844–2000). *Journal of the Adventist Theological Society*. 1999, **10**(1-2), 486-542.
- TRUEMAN, Carl. *The Creedal Imperative*. Wheaton (Illinois): Crossway, 2012. ISBN 978-1-4335-2193-5.
- WHIDDEN, Woodrow. Essential Adventism or historic Adventism? *Ministry*. 1993, **66**(10), 5-9.
- WHIDDEN, Woodrow. Sola Scriptura, Inerrantist Fundamentalism, and the Wesleyan Quadrilateral. *Andrews University Seminary Studies*. 1997, **35**(2), 211-226.
- YOUNG, Norman. The Place of Doctrine and Jesis in Christian Faith. *Adventist Record*. 2017, **122**(11), 16-17.
- ZINKE, Edward. If Salvation is by Faith, Why Doctrine? *Perspective Digest*. 2010, **15**(3),

8-13.

Slovníky, příručky a encyklopedie:

DAVIDSON, Richard M. Biblical Interpretation. In DEDEREN, Raoul, ed. *Handbook of Seventh-day Adventist Theology*. Hagerstown: Review and Herald, 2000, s. 58-104. ISBN 0-8280-1460-4.

DEDEREN, Raoul, ed. *Handbook of Seventh-day Adventist Theology*. Hagerstown: Review and Herald, 2000. ISBN 0-8280-1460-4.

DEMAREST, Bruce. Creeds. In DAVIE, Martin, ed. *New Dictionary of Theology*. 2nd Edition. Downers Grove: InterVarsity, 2016, s. 233-235. ISBN 978-0-8308-2455-7.

GUTHRIE, George H. New Testament Exegesis of Hebrews and the Catholic Epistles. In PORTER, Stanley E., ed. *Handbook to Exegesis of the New Testament*. Boston: Brill, 2002, s. 591-606. ISBN 0-391-04157-6.

LARONDELLE, Hans K. The Remnant and the Three Angels' Messages. In DEDEREN, Raoul, ed. *Handbook of Seventh-Day Adventist Theology*. Hagerstown: Review and Herald, 2000, s. 857-892. ISBN 0-8280-1460-4.

MUSSER, Donald, ed. *New and Enlarged Handbook of Christian Theology*. Nashville: Abingdon, 2003. ISBN 0-687-09112-8.

NEUFELD, Don, ed. *Seventh-day Adventist Encyclopedia*. Second Revised Edition. Review and Herald, 1995. ISBN 0-8280-0917-1.

Ninth New Collegiate Dictionary. Springfield: Merriam-Webster, 1987. ISBN 0-87779-508-8.

PFANDL, Gerhard. Authority of Ellen G. White and Her Writings. In FORTIN, Denis a Jerry MOON, ed. *The Ellen G. White Encyclopedia*. 2nd Edition. Hagerstown: Review and Herald, 2014, s. 627-629. ISBN 978-0-8280-2504-1.

Další internetové zdroje:

BURT, Merlin D. Ellen G. White and Sola Scriptura. In: *Biblical Research Institute* [online]. [cit. 2020-03-22]. Dostupné z:

<https://adventistbiblicalresearch.org/sites/default/files/pdf/Burt%2C%20Ellen%20White%20%26%20Sola%20Scriptura.pdf>

General Conference Committee minutes for December, 1930. In: *ASTR: Office of Archives, Statistics, and Research* [online]. Silver Spring, 2016 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <http://documents.adventistarchives.org/Minutes/GCC/GCC1930-12.pdf>

Světová rada církví. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2020-07-08]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Světová_rada_c%C3%ADrkv%C3%AD

ZINKE, Edward. What Got Changed in Fundamental Beliefs. In: *Adventist Review* [online]. Silver Spring, 2020 [cit. 2020-02-05]. Dostupné z: <https://www.adventistreview.org/church-news/story2975-what-got-changed-in-fundamental-beliefs>

Abstrakt

Diplomová práce „Věřoučné články Církve adventistů sedmého dne: teologická diskuze o jejich povaze, úloze a uspořádání v posledních 25 letech“ má dva hlavní cíle. V první řadě se pokouší zmapovat diskuzi adventistických teologů ohledně církevní věrouky v období od roku 1995 až po současnost. Dále se práce snaží zasadit zmíněnou diskuzi do základních historicko-hermeneutických souvislostí Církve adventistů sedmého dne.

Úvod představuje cíle práce a jejich zdůvodnění. Zmíněn je také metodologický postup, základní výzkumné otázky a obsahová struktura předložené práce.

V první části práce jsou na základě odborné literatury posloupně ukázány zásadní věroučná prohlášení Církve adventistů sedmého dne od roku 1848 až po současnost. Poté se první část zaměřuje na základní hermeneutická východiska adventistů sedmého dne, která se vztahují k Písmu a spisům Ellen G. Whiteové jakožto nekanonické prorokyni.

Druhá část práce se již plně věnuje otázce, jak teologové z řad Církve adventistů sedmého dne vnímají povahu, smysl a uspořádání věroučných článků své církve – tedy, co věroučné články jsou, proč je mít a jak je uspořádat. V návaznosti na druhou kapitolu práce je rovněž představena debata ohledně zásady „sola scriptura“.

V závěru jsou shrnuty základní poznatky, které pramení z jednotlivých oddílů diplomové práce. Práce mimo jiné ukázala, že věroučné články jsou mezi adventistickými mysliteli živým námětem teologického uvažování a jsou vnímány veskrze kladně, ačkoliv někteří teologové upozorňují na jejich nedostatky, které se snaží svými návrhy ke změnám zmírnit či odstranit. Součástí závěru je rovněž návrh řešení sporných otázek (z pohledu autora diplomové práce), které se postupně objevovaly ve zkoumané diskuzi ohledně povahy, smyslu a uspořádání věroučných článků Církve adventistů sedmého dne.

Summary

The diploma thesis „The Fundamental Beliefs of the Seventh-day Adventist Church: Theological Debate about their Nature, Role, and Arrangement in the Last 25 Years“ has two main aims. First of all the paper tries to examine the debate of Seventh-day Adventist theologians about the church’s doctrine since 1995 up to the present day. The paper’s other effort is to place the examined debate into a historical and hermenutical context of the Seventh-day Adventist Church.

The introduction presents the aims of the paper, their justification, methodology, main research issues and content structure of the thesis.

In the first part of the paper are shown the main landmarks of the Seventh-day Adventist doctrinal statements since 1848 up to the present day. Then the first part focuses on the elementary hermeneutical principles of Seventh-day Adventist in relation to the Scripture and the writings of Ellen G. White which is considered as a non-canonical prophet.

The second part of the thesis deals in detail with question, how theologians from the Seventh-day Adventist Church understand the nature, role and arrangement of the Fundamental beliefs of their church. Namely – what the fundamental beliefs are, why should church hold them and how to arrange them. In connection with the first part of the paper a debate about the „sola scriptura“ principle is presented as well.

The conclusion sums up the main findings following from the paper’s sections. Besides other things, the thesis shows that the fundamental beliefs are a lively topic among adventist thinkers and that they see them positively, although some theologians point out their deficiency and suggest to make some changes, which would remove or at least reduce their imperfections. The part of the conclusion is devoted to the resolution of problematic issues emerging from the examined debate about the fundamental beliefs from an author’s point of view.